

TELŠIŲ MIESTO BENDRASIS PLANAS

SPRENDINIAI

SPRENDINIAI

T U R I N Y S

1. TELŠIŲ MIESTO URBANISTINĖ PLĖTRA	3
1.1. Raidos tendencijos.....	3
1.2. Sprendiniai	4
1.2.1. Miesto struktūros modelis	5
1.2.2. Miesto teritorijos funkcinis zonavimas	7
1.2.3. Miesto savitumas.....	15
1.2.4. Miesto urbanistinės struktūros optimizavimas	16
1.2.5. Plėtros prioritetai	18
1.3. Pasekmės	20
1.4. Įgyvendinimo programa	21
2. SOCIALINĖ – EKONOMINĖ APLINKA	22
2.1. Bendrieji vystymosi veiksniai ir prielaidos	22
2.2. Verslas ir investicijos	24
2.3. Turizmas.....	26
2.4. Būstas	28
2.5. Švietimas	29
2.6. Kultūra ir sportas	32
2.7. Sveikatos apsauga	34
2.8. Socialinė rūpyba.....	36
3. MIESTO GAMTINĖ APLINKA	38
4. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS SPRENDINIAI.....	42
4.1. Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų reikšmė ir integracija į savivaldybės plėtrą	42
4.2. Saugomi nekilnojamojo kultūros paveldo objektai ir vertingosios savybės	43
4.3. Nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkybos ir naudojimo kryptys ir prioritetai.....	49
5. TELŠIŲ MIESTO SUSISIEKIMO SISTEMOS VYSTYMAS.....	52
5.1. Sprendimų priėmimo prielaidos	52
5.2. Išorės susisiekimui tinklo plėtra ir apkrovimas	56
5.3. Miesto gatvių tinklo formavimas ir plėtra.....	56
5.4. Miesto gatvių tinklo perspektyvinis apkrovimas	58
5.5. Miesto viešasis transportas.....	59
5.6. Dviračių–pėsčiųjų takų tinklo plėtra	62
5.7. Geležinkelių infrastruktūra.....	62
5.8. Oro transportas	62
6. TELŠIŲ MIESTO INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA.....	64
6.1. Vandentiekis ir vandenvala	64
6.2. Elektros energijos tiekimas	65
6.3. Atliekų tvarkymas	66
6.4. Šilumos ūkis	67
6.5. Dujų tiekimas	68
6.6. Telekomunikacijos ir ryšiai	69

1. TELŠIŲ MIESTO URBANISTINĖ PLĖTRA

1.1. Raidos tendencijos

Po antrojo pasaulinio karo iki Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo Telšių miesto, kaip ir kitų Respublikos miestų, plėtra buvo orientuota integracijos į Rytus kryptimi, paremta centralizuotai skirstomais ištekliais. Socialiniai, ekonominiai ryšiai su vakarų Europa buvo nutrūkę. Šiame laikotarpyje, Atėnų chartijos ir tarybinių miestų planavimo normų ir metodikų įtakoje, miestui buvo taikomas griežtas funkcinio zonavimo modelis, kur dominavo gyvenamoji, rekreacinė ir darbo zonos apjungtos adekvačia susisiekimo sistema. Lietuvos Respublikos Seimo patvirtinta Nacionalinė darnaus vystymosi strategija (Žin., 2003, Nr. 89-2039) išreiškė darnaus vystymosi koncepcijos įteisinimą, tačiau Teritorijų planavimo įstatyme apie darnią plėtrą tiesiogiai nekalbama, nėra ir tokio planavimo metodikos, rodiklių. Valstybė, o ir savivaldybės, deklaruodamos darnią plėtrą, realiai neturi pakankamai išteklių. Miestas negali užtikrinti naujų gyvenamųjų teritorijų aprūpinimo būtina infrastruktūra. Akivaizdu, kad statybos verslas turi dalyvauti infrastruktūros kūrimo. Kaip ir kiek privatus kapitalas privalo dalyvauti finansuojant darnią plėtrą nėra apibrėžta, nes nėra nacionalinių metodikų ir teisinės bazės.

Sovietiniu laikotarpiu buvo vystoma miesto centrinė dalis, rekonstruojamos ir tankinamos esamos neišbaigto užstatymo teritorijos, turinčios infrastruktūrą. Nauja gyvenamoji statyba vyko visame mieste, nekompleksiškai, stichiškai išsibarstant po visą miesto teritoriją, pavieniuose sklypuose ar nedideliuose kvartaluose. Per šį laikotarpį menkai vystėsi priemiestinės gyvenvietės.

Priemiesčio zonoje, rytinėje ir vakarinėje Masčio ežero pusėje, yra dideli teritoriniai rezervai naujoms statyboms, palankios sąlygos infrastruktūrai vystyti, palyginus lengvai galima pasiekti darnią plėtrą, užtikrinti gyvenimo kokybę. Esminis trukdis darnios plėtros idealams pasiekti yra sparti, dispersiška ūkininkų sodybų statyba Bendrajame plane nenumatytose teritorijose, infrastruktūra neaprūpintų kvartalų plėtra miesto pakraščiuose.

Lietuva neturi darnios teritorijų plėtros matavimo etalono - indikatorių, todėl neaišku kiek įgyvendinant Bendrąjį planą iki 2010 metų Telšių miesto urbanistinė struktūra įgavo darnios plėtros požymių.

Sparti dispersinė miesto plėtra nebuvo planuota, todėl kitame miesto planavimo etape būtina siekti, kad miesto plėtra būtų darnesnė. Ateityje būtina griežtai vadovautis pagrindiniu plėtros dokumentu – bendruoju planu, jo dažnai nekeisti. Naujajame Bendrajame plane reikia spręsti šias esmines miesto urbanistinės struktūros problemas:

SPRENDINIAI

- 1) koordinuoti miesto centro ir periferinių rajonų plėtrą;
- 2) didinti miesto urbanistinės struktūros daigiafunkciškumą bei policentriškumą;
- 3) išvystyti miesto išorinius susisiekimo ryšius, spartinti priemiestinių gyvenviečių vystymąsi;
- 4) gerinti gyvenamųjų teritorijų fizinės aplinkos kokybę ir įvaizdį;
- 5) subalansuoti gyventojų mobilumą ir susisiekimo sistemos išvystymą;
- 6) niveliuoti gyvenimo kokybės skirtumus Telšių miesto centre ir priemiestinėse zonose, nes centre, kur geriausia fizinė gyvenamosios aplinkos kokybė, didžiausia transporto srautų ir darbo vietų koncentracija, dominuoja taršos, pėsčiųjų ir transporto konflikto, socialinės aplinkos problemos, o priemiestyje, kur neišvystytos fizinės ir funkcinės struktūros, dominuoja inžinerinės ir socialinės infrastruktūros, aprūpinimo viešuoju transportu problemos.

Šios problemos skatina neigiamus procesus: gyventojų emigraciją, priverstinį mobilumą, atskirų miesto dalių degradaciją, trukdo pasiekti darnią plėtrą.

1.2. Sprendiniai

Bendrasis planas yra teritorijų kompleksinio planavimo dokumentas, kuriame, atsižvelgiant į teritorijų planavimo lygmenis ir uždavinius, nustatyta planuojamos teritorijos vystymo erdvinė koncepcija ir teritorijos naudojimo bei apsaugos principai.

Bendrojo plano sprendiniuose įgyvendinti šie Bendrojo plano kompetencijai priskirti uždaviniai:

- suformuota miesto teritorijos tvarkymo, naudojimo ir apsaugos koncepcija;
- optimizuota miesto teritorijos urbanistinė struktūra ir infrastruktūros sistema;
- numatytos priemonės ir apribojimai, užtikrinantys gamtos išteklių racionalų naudojimą, kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtos ir kultūros paveldo vertybių išsaugojimą;
- numatytos priemonės užstatytų teritorijų urbanistinei erdvinei kompozicijai tobulinti, gyvenimo ir aplinkos kokybei gerinti, bendrojo naudojimo želdynų sistemai formuoti;
- nustatyti planuojamos teritorijos užstatymo aukščio ir intensyvumo parametrai;
- numatytos priemiestinių gyvenviečių integracijos į miesto struktūrą nuostatos;
- rezervuotos teritorijos, kuriose būtų plėtojami komunikaciniai koridoriai, inžinerinei bei susisiekimo infrastruktūrai ir kitiems visuomenės poreikiams tenkinti reikalingi objektai;

SPRENDINIAI

- nustatytos teritorijų funkcinės zonos, nurodančios teritorijos integruotumą ir jos ypatumus.

BP sprendiniuose neparodyti ir nenagrinėjami atskiri sklypai, nefiksuojamos jų ribos. Pavienių sklypų žemės naudojimo režimai bei kiti teritorijų tvarkymo parametrai nustatomi žemesnio lygmens ar rūšies teritorijų planavimo dokumentuose.

Bendrajį planą sudaro raštu ir grafiškai išreikštų teritorijų planavimo sprendinių rezultatų visuma.

1.2.1. Miesto struktūros modelis

Telšių miesto Bendrojo plano sprendiniai parengti pagal miesto plėtros koncepciją, aprobuotą Telšių miesto savivaldybės tarybos. Koncepcijoje nustatytos pagrindinės miesto plėtros kryptys ir plėtros principai toliau konkretizuoti Bendrojo plano sprendiniuose.

Telšių miestas, pagal miesto funkcionavimo problemų diferenciaciją, gyvenimo kokybės skirtumus ir aplinkos savitumą atskirose miesto zonose, suskirstytas į tris miesto struktūros zonas: centrinę, vidurinę ir periferinę. Dalis periferinės zonos yra miesto ribose, dalis yra priemiestinės zonos teritorijoje. Siektina, kad natūraliais funkciniais ryšiais su miestu susijusi priemiestinė zona būtų vystoma vieningai. Tai rekomendacija tobulinti administracines miesto ribas.

Miesto zonų plėtros principai išdėstyti 1.1 ir 1.2 lentelėse.

1.1 lentelė. Dominuojantys miesto zonų plėtros principai

Centrinė zona:	Vidurinė zona:	Periferinė zona:
<ul style="list-style-type: none"> ○ nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga; ○ esamos fizinės aplinkos saugojimas, pritaikymas kintantiems poreikiams, galimybėms; ○ funkcinis ir fizinis neefektyviai naudojamų teritorijų pertvarkymas (konversija), kaip prevencinė priemonė centro gyvybingumui skatinti; ○ taršos slopinimas. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ gyvenamosios aplinkos, viešųjų erdvių ir kitų teritorijų modernizavimas, rekonstrukcija; ○ funkcinė integracija; ○ folifunkciškumą skatinantis funkcinis ir fizinis neefektyviai naudojamų teritorijų pertvarkymas (konversija). 	<ul style="list-style-type: none"> ○ miesto plėtros teritorijos; ○ užstatymo struktūrizavimas; ○ sodų pertvarkymo (konversijos) valdymas; ○ socialinės infrastruktūros plėtra; ○ viešojo transporto plėtra; ○ periferinių polifunkcinių centrų plėtra; ○ miesto ir priemiesčių plėtros suderinamumas; ○ gamtinio karkaso elementų, migracijos koridorių saugojimas.

Įvertinus zonų savitumą, veiksnius, esmines problemas, pagrindinius principus bei BP rengimo programoje iškeltus uždavinius, numatyti penki žemesnio lygmens tikslai. Jiems

SPRENDINIAI

įgyvendinti parinktos skirtingos, geriausiai tinkančios priemonės kiekvienai miesto zonai (1.2 lent.).

1.2 lentelė. Priemonių taikymas miesto zonoms

1. Integruotos policentrinės struktūros formavimo priemonės		
Centrinė zona:	Vidurinė zona:	Periferinė zona:
<ul style="list-style-type: none"> ○ funkcinės integracijos stiprinimas; ○ reprezentacinio centro formavimas. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ miesto lokalių centrų kūrimas ir stiprinimas; ○ smulkaus verslo palaikymas. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ miesto lokalių centrų kūrimas ir stiprinimas; ○ esamų priemiestinių gyvenviečių galios stiprinimas; ○ intensyvi darbo vietų plėtra; ○ socialinės infrastruktūros plėtra (darželiai, mokyklos).
2. Disproporcijų tarp miesto zonų mažinimo priemonės:		
<ul style="list-style-type: none"> ○ gyventojų ir darbo vietų santykio optimizavimas palaikant ir didinant gyvenamojo fondo lyginamąjį svorį. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ darbo vietų skaičiaus ir įvairovės didinimas. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ integruotų gyvenamųjų teritorijų plėtra; ○ darbo vietų plėtra, smulkaus verslo palaikymas.
3. Transporto priemonių srautų poveikio mažinimo priemonės		
○ 1 ir 2 tikslų priemonės palankios mažinti transporto srautų koncentraciją:		
<ul style="list-style-type: none"> ○ pėsčiųjų ir dviračių eismo vystymas; ○ viešojo transporto sistemos kūrimas; ○ sankryžų rekonstrukcijos; ○ eismo valdymo sistemos kūrimas. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ viešojo transporto sistemos kūrimas; ○ pagrindinių ir aptarnaujančių gatvių tinklo formavimas; ○ ramaus eismo zonų kūrimas; ○ dviračių takų tinklo išvystymas; ○ vandens transporto panaudojimas. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ struktūrinių gatvių tiesimas; ○ ramaus eismo zonos; ○ dviračių takų tinklas; ○ komunikacinių koridorių rezervavimas.
4. Taršos emisijos mažinimo priemonės		
○ Visa 1, 2 ir 3 tikslų įgyvendinimo priemonių sisteminė visuma yra pagrindinis būdas minimizuoti mobilių taršos šaltinių poveikį, transporto priemonių ir pėsčiųjų konfliktą.		

Sprendiniai parengti laikantis šių reglamentavimo principų, taikomų atsižvelgiant į teritorijų užstatymą.

I. Esamos užstatytos teritorijos

1) Centro – senamiesčio teritorija – saugoma ir tvarkoma pagal specialiuosius paveldo tvarkybos reikalavimus; palaikomas smulkusis verslas ir gyvenamoji funkcija.

2) Reprezentacinio centro teritorija – senamiesčio vizualinės apsaugos zona – tvarkoma ir formuojama saugant vertinguosius urbanistinės struktūros elementus, atsižvelgiant į užstatymo vaizdinį poveikį senamiesčiui, skatinama funkcijų įvairovė, palaikoma gyvenamoji funkcija; siekiama labai geros architektūros erdvių ir užstatymo kokybės.

SPRENDINIAI

3) Centro – istorinio priemiesčio teritorija – saugoma urbanistinė struktūra, užstatymo charakteris ir principai.

4) Modernizuojamose (ir konversinėse) teritorijose skatinama funkcijų įvairovė:

- esamuose daugiaaukštės gyvenamosios statybos rajonuose skatinamas gyvenamųjų namų ir teritorijų modernizavimas, socialinės infrastruktūros ir darbo vietų plėtra;
- konvertuojamos neefektyviai naudojamos garažų, pramonės ir sandėlių teritorijos vidurinėje zonoje;
- sodų bendrijų teritorijose vykdomas pertvarkymas (konversija) į gyvenamuosius rajonus, plėtojant inžinerinę ir socialinę infrastruktūrą.

II. Miesto plėtros teritorijos

Miesto plėtros teritorijos, nepriklausomai nuo to, ar jos patenka į plėtros prioritetus, vystomos kompleksiskai, siekiant darnios plėtros. Planuojant, numatomas teritorinis rezervas komunikaciniams koridoriams: gatvėms, inžineriniams tinklams, socialinei infrastruktūrai.

Plėtojamos teritorijos pagal funkcinis prioritetus ir užstatymo intensyvumą skirstomos:

- naujos integruotų funkcijų intensyvios plėtros teritorijos (nauji lokaliniai gyvenamieji rajonai);
- naujos integruotų funkcijų ekstensyvios plėtros teritorijos (miesto ir priemiestinių gyvenviečių periferinės zonos);
- naujų pramonės įmonių teritorijos.

III. Ribojamos plėtros užstatytos ir neužstatytos teritorijos

Šiose teritorijose nenumatomi dideli pokyčiai ir nauja plėtra. Pagal susiklosčiusius principus baigiamos formuoti esamos užstatytos bei suplanuotos teritorijos.

Savivaldybė neįsipareigoja plėtoti neurbanizuotose zonose naujai užstatomų teritorijų techninę, inžinerinę ir socialinę infrastruktūrą tol, kol nebus išnaudotos prioritinės plėtros teritorijų galimybės ir nebus pagrįsti ir patvirtinti papildomi prioritinės plėtros rajonai.

IV. Miesto žaliosios teritorijos

Šiose teritorijose dominuoja želdiniai: gamtinio karkaso elementai, miškai, želdynai, vandenys ir kitos teritorijos, kuriose dominuoja želdiniai.

1.2.2. Miesto teritorijos funkcinis zonavimas

BP sprendiniai pagal vyraujančius požymius nurodo miesto funkcinės zonas ir nustato tose zonose galimas žemės naudojimo paskirtis ir būdus bei užstatymo intensyvumo ir aukštingumo reglamentus. Funkcinės zonos ir šių zonų reglamentai, taip pat ir svarbiausieji tekstiniai reglamentai nurodyti BP pagrindiniame brėžinyje. BP sprendiniai nustato esminius

SPRENDINIAI

funkcinių zonų plėtros principus, formuojančius subalansuotą mišrų lokalinių rajonų, kvartalų užstatymą.

BP sprendinių pavaizdavimo principai:

1. Sprendiniuose visa miesto teritorija yra sudalinta į funkcines zonas, kurios pažymėtos atitinkamomis spalvomis. Funkcinių zonų pagrindiniai reglamentai nurodyti BP pagrindinio brėžinio reglamentų lentelėje:
  - vyraujantys teritorijos požymiai, galimos žemės naudojimo paskirtys ir būdai;
  - atskirų funkcinių zonų rekomenduojama struktūros sandara;
  - maksimali užstatymo intensyvumo reikšmė;
  - maksimali užstatymo aukštingumo reikšmė.
2. Pagrindiniame brėžinyje pažymėtos teritorijos, didesnės nei 1 ha. Mažesnės teritorijos neakcentuojamos (išskyrus visuomenės poreikiams reikalingas teritorijas, kultūros vertybių teritorijas ir želdynus, kurie papildomai pažymėti brėžiniuose „Kultūros paveldas“ ir „Urbanistinis ir gamtinis karkasas“). Užstatymo ir teritorijų naudojimo reglamentai taikomi ir pagrindiniame brėžinyje nepažymėtoms mažesnėms nei 1 ha teritorijoms, išskyrus tuos atvejus, kai esama veikla ir užstatymo principai teritorijoje yra kitokie (tokiu atveju užstatymo reglamentai nustatomi žemesnio lygmens ar rūšies teritorijų planavimo dokumentuose).

BP sprendiniai parengti ir vertinami mastelyje 1:10000 ir į tikslesnį mastelį netransformuojami. Rengiant kito lygmens ar rūšies teritorijų planavimo dokumentus, Bendrojo plano sprendiniai – funkcinių zonų ribos, susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros trasos tikslinami pagal specifinius gamtinius ir urbanistinius teritorijų požymius. Ypatinga svarba teikiama gamtos ir kultūros paveldo apsaugos integralumo stiprinimui.

Bendrojo plano sprendiniuose nurodyti nagrinėjami rajonai nustato minimalią analizuojamą teritoriją rengiant detaliuosius planus, jeigu veiklos ir teritorijos specifika nereikalauja nagrinėti kitokią teritoriją.

Įgyvendinant BP sprendinius, techniškai negali būti ieškoma atitikmens tarp BP sprendinių ir rengiamų detaliųjų planų dėl mastelių skirtumo (teritorijų veiklos apibūdinimo skiriamoji riba turi būti konkretizuojama detaliuose planuose).

Užtikrinant Telšių miesto plėtros koncepcijoje deklaruotą darnios plėtros prioritetą ir gamtinių bei kultūros paveldo teritorijų apsaugą, Telšių miesto funkcinės zonos sugrupuotos į urbanizuojamų ir neurbanizuojamų teritorijų funkcinių zonų grupes.

Urbanizuojamos teritorijos. Šioms teritorijoms nustatyti teritorijos naudojimo ir statybinės veiklos parametrus nusakantys reglamentai (žr. Bendrojo plano pagrindinio brėžinio reglamentų lentelę). Telšių senamiesčio ir kitų kultūros paveldo objektų teritorijose (nurodyta

brėžinyje „Kultūros paveldas“) šiuos parametrus reglamentuoja specialieji planai ar specialieji reglamentai.

Toliau pateikiamos urbanizuojamų teritorijų funkcinės zonos.

1. Teritorijos, tinkamos gyventi:

- Senamiestis - valstybės saugomas miesto istorinis centras. Plėtros principus bei apribojimus nustato senamiesčio apsaugą reglamentuojantys teritorijų planavimo dokumentai bei kiti specialieji reglamentai. Skatinama prestižinių paslaugų, aptarnavimo sektoriaus plėtra. Kuriamos sąlygos išlaikyti esamus ir pritraukti naujus gyventojus. Neskatinama paslaugų, sukeliančių transporto srautų į senamiesčio teritoriją plėtra.
- Miesto centras, lokalinių rajonų centrai - multifunkcinės intensyviai užstatomos teritorijos. Šiose teritorijose keliami ypatingi reikalavimai pastatų ir viešųjų erdvių architektūros kokybei, kurie nurodomi išduodant planavimo ir projektavimo sąlygas.
- Intensyvaus užstatymo gyvenamosios teritorijos - centrinėje ir vidurinėje miesto zonose esančios intensyviai užstatytos daugiaaukštės gyvenamosios statybos teritorijos su reikiama socialine, paslaugų ir kita infrastruktūra.
- Vidutinio užstatymo intensyvumo gyvenamosios teritorijos - teritorijos centrinėje ir vidurinėje miesto zonose bei daugiabutės statybos zonos periferinėje miesto dalyje (Degaičiuose, Rainiuose, Ryškėnuose).
- Mažo užstatymo intensyvumo gyvenamosios teritorijos - vienbutės statybos kvartalai su reikiama socialine, paslaugų ir aptarnavimo infrastruktūra miesto periferinėje zonoje. Į gyvenamąsias teritorijas konvertuojamos sodininkų bendrijos. Daugiabutė statyba galima tik neviršijant reglamentuotų maksimalių užstatymo intensyvumo ir aukštingumo parametrų.
- Teritorijos visuomenės poreikiams, specializuotos ir kompleksų teritorijos – teritorijos, skirtos visuomenės poreikiams, socialinei veiklai, aptarnavimo ir paslaugų veiklai (prekybos, parodų, sporto, turizmo, pramogų, rekreacijos, mokslo ir studijų, sveikatos apsaugos, maldos namų), krašto apsaugai, civilinei saugai, gelbėjimo tarnyboms, išimties tvarka miesto tarybos sprendimu šiose teritorijose gali būti statomas socialinis būstas.

2. Teritorijos, netinkamos gyventi:

- Verslo, gamybos, pramonės ir sandėliavimo teritorijos - teritorijos darbo vietų plėtrai. Planuojama veikla neturi daryti neigiamo poveikio greta esančioms gyvenamosioms teritorijoms.

SPRENDINIAI

- Infrastruktūros teritorijos - teritorijos transporto miesto infrastruktūros objektų statiniams ir tiesiniams.

Neurbanizuojamose teritorijose nenumatomas naujų urbanistinių vienetų kūrimas. Nauja statyba galima tik esamose namų valdose bei konversijos iš taršios veiklos srities į netaršią atveju. Šiose namų valdose maksimalus sklypo užstatymo intensyvumas 0,2, maksimalus sklypo užstatymo plotas 300 kv. m. Gali būti numatoma infrastruktūra (rekreacinė, inžinerinė ir pan.), reikalinga tokių teritorijų patrauklumui užtikrinti, nesusijusi su gyvenamąja paskirtimi.

Neurbanizuojamų teritorijų funkcinės zonos:

- intensyviai naudojimui įrengiami želdynai - rekreaciniai želdynai, moksliniai ir kultūriniai želdynai, memorialiniai želdynai;
- ekstensyviai naudojimui įrengiami želdynai - ekstensyviai rekreacijai ar tik pažintiniam lankymui įrengiamos gamtiniam karkasui priklausančios teritorijos;
- miškai ir miškingos teritorijos - ekosistemų apsaugai ir stabilizacijai, reljefo, vandens, visų gamtinių vertybių apsaugai bei miestiečių poilsui skirtos teritorijos;
- žemės ūkio ir kitos neužstatomos teritorijos - ekologinei žemdirbystei skirtos teritorijos, kitos teritorijos kurių nenumatoma urbanizuoti (nenumatomas naujų sodybų ir sodininkų bendrijų kūrimas);
- vandenys - upės, ežerai, kiti atviri vandens telkiniai;
- vandenvietės - vandenvietės ir jų griežto režimo apsaugos zonos.

1.3 lentelėje pateikti funkcinų zonų vyraujantys požymiai.

1.3 lentelė. Miesto funkcinų zonų vyraujantys požymiai

Teritorijos pavadinimas (funkcinė zona)	Vyraujantys teritorijos požymiai
URBANIZUOJAMOS TERITORIJOS:	
1	2
<i>Teritorijos, tinkamos gyventi:</i>	
Senamiestis	Mišrios senamiesčio teritorijos, kurioms keliami ypatingi apsaugos reikalavimai. Vyrauja gyvenamoji, komercinė, visuomeninė veikla
Miesto centras, lokalinių rajonų centrai	Mišrios svarbiausių miesto centrų teritorijos, kurioms keliami ypatingi reikalavimai pastatų ir viešųjų erdvių architektūrai. Vyrauja gyvenamoji, komercinė, visuomeninė veikla.
Kitos mišrios didelio užstatymo intensyvumo teritorijos	Mišrios didelio tankio kitų polifunkcinių centrų teritorijos. Vyrauja gyvenamoji, komercinė, visuomeninė veikla (nauja gyvenamoji statyba sovietmečiu suformuotų daugiaaukštės statybos gyvenamųjų rajonų centruose neskatinama).

SPRENDINIAI

1.3 lentelės tęsinys

1	2
Gyvenamosios teritorijos:	<p>Gyvenamosiose teritorijose gali būti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ gyvenamieji namai; ○ mišrūs gyvenamieji ir smulkaus verslo, amatų, paslaugų objektai; ○ bendrabučiai, viešbučiai, vaikų ir senelių globos namai, pensionatai; ○ viešo naudojimo želdynai; ○ viešo naudojimo socialinės paskirties objektai (mokyklos ir kitos švietimo įstaigos, vaikų lopšeliai, darželiai ir pan. įstaigos, mažmeninės prekybos ir įvairių paslaugų objektai, sporto ir vaikų žaidimo aikštelės); ○ smulkaus verslo objektai; ○ komunikaciniai koridoriai (gatvės, privažiavimai, inžineriniai tinklai); ○ komunalinio ūkio objektai; ○ kiti nepaminėti objektai, nesukeliantys neigiamų pasekmių gyvenamosios aplinkos kokybei.
Intensyvaus užstatymo gyvenamosios teritorijos	Mišrios teritorijos, kuriose dominuoja* gyvenamoji veikla (daugiaaukštė daugiabutė gyvenamoji statyba) kartu su jos aptarnavimui reikalinga socialine, paslaugų ir kita infrastruktūra.
Vidutinio užstatymo intensyvumo gyvenamosios teritorijos	Mišrios teritorijos, kuriose dominuoja* gyvenamoji veikla kartu su jos aptarnavimui reikalinga socialine, paslaugų ir kita infrastruktūra.
Mažo užstatymo intensyvumo gyvenamosios teritorijos (tarp jų – ir sodininkų bendrijų teritorijos, konvertuojamos į mažo užstatymo intensyvumo gyvenamąsias teritorijas)	Mišrios teritorijos, kuriose dominuoja* gyvenamoji veikla (mažaaaukštė vienutė, daugiabutė gyvenamoji statyba) kartu su jos aptarnavimui reikalinga socialine, paslaugų ir kita infrastruktūra.
Teritorijos visuomenės poreikiams, specializuotos ir kompleksų teritorijos	Teritorijos skirtos visuomenės poreikiams, socialinei veiklai, aptarnavimo ir paslaugų veiklai (prekybos, parodų, sporto, turizmo, pramogų, rekreacijos, mokslo ir studijų, sveikatos apsaugos, maldos namų), krašto apsaugai, civilinei saugai, gelbėjimo tarnyboms
Teritorijos, netinkamos gyventi:	Numatoma veikla neturi daryti neigiamo poveikio greta esančioms gyvenamosioms teritorijoms
Verslo, gamybos, pramonės ir sandėliavimo teritorijos	Teritorijos, kuriose dominuoja darbo vietos
Infrastruktūros teritorijos	<ul style="list-style-type: none"> ○ teritorijos transporto infrastruktūrai (oro uosto, geležinkelio, autobusų ir geležinkelio stočių, automobilių saugyklų ir stovėjimo aikštelių); ○ teritorijos dujų, energetikos ir kitokiam ūkiui; ○ teritorijos nuotekų valykloms, atliekų saugojimui, perdirbimui, utilizavimui; ○ teritorijos svarbiausių gatvių ir kelių (B, C kategorijos) koridoriams (kartu su magistralinių inžinerinių tinklų koridoriais); ○ teritorijos magistraliniams geležinkelių koridoriams; ○ teritorijos magistraliniams inžinerinių tinklų koridoriams.

SPRENDINIAI

1.3 lentelės tęsinys

1	2
<u>NEURBANIZUOJAMOS TERITORIJOS:</u>	Nenumatomas naujų urbanistinių vienetų kūrimas: nauja statyba galima tik esamose namų valdose, bei konversijos iš taršios veiklos srities į netaršią atveju. Namų valdos neskaidomos. Maksimalus užstatymo intensyvumas namų valdose 0,2, bet neviršijant 300 m ² sklypo užstatymo ploto. Gali būti numatoma infrastruktūra (rekreacinė, inžinerinė ir pan.), reikalinga tokių teritorijų patrauklumui užtikrinti, nesusijusi su gyvenamąja paskirtimi.
Želdynai	
○ Intensyviai naudojimui įrengiami želdynai	<i>rekreaciniai želdynai:</i> - parkai, skverai, aikštės, žaliosios jungtys, plažai ir aktyviai rekreacijai skirtos teritorijos; <i>memorialiniai želdynai:</i> - kapinės, memorialiniai parkai, kolumbariumų teritorijos ir kt.
○ Ekstensyviai naudojimui įrengiami želdynai	<i>ekstensyviai rekreacijai ar tik pažintiniam lankymui įrengiamos gamtiniam karkasui priklausančios teritorijos:</i> - upių, ežerų pakrantės, slėnių dalys ir pan. migracijos koridoriuose; - laukai, pievos, ryškūs reljefo dariniai (neapaugę mišku) ir pan. tiek migracijos koridoriuose, tiek vidinio stabilizavimo arealuose.
Miškai ir miškingos teritorijos	Ekosistemų apsaugai ir stabilizacijai, reljefo, vandens, visų gamtinių vertybių apsaugai bei miestiečių poilsiui skirtos teritorijos. Tvarkymo ir apsaugos reglamentus numato saugomų teritorijų nuostatai ir specialieji planai – miškotvarkos projektai.
Žemės ūkio ir kitos neužstatomos teritorijos	Teritorijos, kurias urbanizuoti nenumatoma
Vandenys	
Vandenvietės	Pažymėtos vandenvietės apima griežto režimo vandenviečių apsaugos juostas (draudžiama bet kokia ūkinė veikla, tiesiogiai nesusijusi su požeminio vandens naudojimu, jo gerinimu ir tiekimu)

* *dominavimas reiškia, kad teritorija skirta pirmoje eilėje įvardintai nurodytai veiklai ir kitos veiklos rūšys negali šiai veiklai daryti neigiamo poveikio. Dominavimas nustatomas atitinkamai brėžinyje parodytai funkciniai zoni (spalvai), o ne nagrinėjamam rajonui.*

Nustatant naujai statomų ar modernizuojamų rajonų teritorijų struktūrą, rekomenduojama laikytis žemiau pateiktų gyvenamosios su komunikaciniais koridoriais, socialinės ir viešo naudojimo želdynų infrastruktūros proporcijų.

Be to, reglamentuojami urbanizuojamų teritorijų užstatymo reglamentai – maksimalaus užstatymo intensyvumo sklypuose, maksimalaus pastatų aukštingumo reikalavimai, t. y. kontroliniai dydžiai, kurių reglamentai tikslinami kito lygmens planavimo stadijose (1.4 lent.).

SPRENDINIAI

1.4 lentelė. Miesto užstatymo reikalavimai

Teritorijos pavadinimas (funkcinė zona)	Rekomenduojama teritorijų struktūra %			Reglamentuojami dydžiai BP pažymėtoms teritorijoms	
				Užstatymo reglamentai (taikoma naujai statybai)	
				<ul style="list-style-type: none"> ○ atsižvelgiant į urbanistinę situaciją, užstatymo reglamentai gali būti griežtinami; ○ numatant maksimalų pastatų aukštingumą, būtina papildomai įvertinti Telšių oro uosto lėktuvų tako įtakos aukščio apribojimus; ○ paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose užstatymo reglamentai nustatomi nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais pagrįstais dokumentais bei saugomų teritorijų specialiaisiais planais. 	
<u>URBANIZUOJA MOS TERITORIJOS</u>	Gyvenamoji su komunikaciniais koridoriais	Viešo naudojimo želdynai	Socialinė	Maksimalus užstatymo intensyvumas UI sklypuose u_{max}	Maksimalus pastatų aukštingumas h_{max} (negalioja technologiniams įrenginiams)
1	2	3	4	5	6
<i>Teritorijos, tinkamos gyventi</i>					
Senamiestis					
Miesto centras	10-50	>8	>10	≤3,0	≤5 a.
Lokalinių rajonų centrai ir kitos mišrios didelio užstatymo intensyvumo teritorijos	10-50	>8	>10	Gyvenamosios paskirties sklypams ≤1,6 (negyvenamosios paskirties≤3,0)	≤9 a.
Gyvenamosios teritorijos:					
Intensyvaus užstatymo gyvenamosios teritorijos	<60	>15	>8	Gyvenamosios paskirties sklypams ≤1,2 (negyvenamosios paskirties≤2,5)	≤5 a. (leidžiama iki 20% gyvenamosios teritorijos aukštingumo numatyti nuo 6 iki 9 aukštų)
Vidutinio užstatymo intensyvumo gyvenamosios teritorijos	<70	>10	>8	Gyvenamosios paskirties sklypams ≤0,8 (negyvenamosios paskirties≤2,0)	≤5 a.

SPRENDINIAI

1.4 lentelės tęsinys

1	2	3	4	5	6
Mažo užstatymo intensyvumo gyvenamosios teritorijos (tarp jų – ir sodų bendrijų teritorijos, konvertuojamos į mažo užstatymo intensyvumo gyvenamąsias teritorijas)	<70	>5	>8	Gyvenamosios paskirties sklypams $\leq 0,4$ (negyvenamosios paskirties $\leq 1,2$)	≤ 3 a.
Sodų bendrijų teritorijos					
Teritorijos visuomenės poreikiams, specializuotos ir kompleksų teritorijos		≥ 5			≤ 5 a. Gali būti didinamas iki 35 m, esant ypatingai urbanistinei situacijai
<i>Teritorijos, netinkamos gyventi</i>					
Verslo, gamybos, pramonės teritorijos		≥ 5			≤ 5 a. Gali būti didinamas iki 35 m, esant ypatingai urbanistinei situacijai
Infrastruktūros teritorijos					
<u>NEURBANIZUOJAMOS TERITORIJOS:</u>					
Želdynai:					
Intensyviai naudojimui įrengiami želdynai					
Ekstensyviai naudojimui įrengiami želdynai					
Mišakai ir miškingos teritorijos					
Žemės ūkio ir kitos neužstatomos teritorijos					
Vandenys					
Vandenvietės					

SPRENDINIAI

Teritorijos užstatymo reglamentus galima viršyti esant aiškiai deklaruotam viešam interesui, ypačiai urbanistinei situacijai ir išskirtiniam pagrindimui bei pritarus savivaldybės tarybai.

Atsižvelgiant į urbanistinę situaciją, užstatymo reglamentai gali būti griežtinami.

Numatant maksimalų pastatų aukštingumą, būtina papildomai įvertinti oro uosto lėktuvų tako įtakos aukščio apribojimus.

Teritorijos, esančios BP nurodytose intensyviam ir ekstensyviam naudojimui įrengiamų želdynų funkcinėse zonose traktuojamos kaip svarbūs miesto bendruomenei rekreacijos ir poilsio tikslams skirti objektai - teritorijos. Laikantis LR piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 str. 3 skirsnio nuostatų, šios teritorijos priskiriamos Valstybės išperkamai žemei. Jeigu tokiose teritorijose jau atkurtos piliečių žemės nuosavybės teisės, gražintame žemės sklype kapitalinių pastatų statyba negalima, išskyrus poilsio aptarnavimo pastatų ir rekreacinės infrastruktūros objektų statybą, kurią numatys tokių objektų išdėstymo Telšių mieste specialusis planas.

BP nurodytose urbanizuojamose teritorijose atkuriant nuosavybės teises ir gražinant žemę natūra nustatoma sąlyga: gražintame žemės sklype įvairios paskirties kapitalinių statinių statyba negalima, jeigu ji nenumatyta pažymėto nagrinėjamo rajono teritorijų planavimo dokumente.

Užstatytuose gyvenamuosiuose kvartaluose, kurie suformuoti pagal tų kvartalų teritorijų planavimo dokumentus, nuosavybės teisės neatkuriamos ir žemė natūra negražinama, išskyrus atvejus, kai liko nerealizuota teritorijų planavimo dokumente numatyta užstatymo galimybė.

1.2.3. Miesto savitumas

Telšių miesto ir artimiausios jo aplinkos savitumą kuria vertingo kraštovaizdžio teritorijų fone išsidėsčiusi gamtos ir kultūros paveldu turtinga miesto lokaliųjų rajonų ir periferinių gyvenviečių struktūra. Ši savitumą atspindi miesto modelis, turintis aiškiai išreikštas centrinę, vidurinę bei periferinę zonas. Išlikęs tiesioginis kontaktas tarp miesto istorinio centro ir miesto periferinės zonos pietrytinėje ir pietvakarinėje dalyje yra vienas iš esminių miesto struktūros savitumo požymių. Miesto gamtinės aplinkos apsaugą užtikrina šio plano sprendiniai nustatantys neurbanizuojamas teritorijas.

Telšių miesto centrinės dalies urbanistinio savitumo esmę sudaro gamtinės morfostruktūros (Masčio ežeras ir jo šlaitų terasos bei želdynų sistema) fone išsidėsčiusi urbanistinė - architektūrinė visuma, iš lokaliųjų žemutinių taškų apžvelgiama daugiaplanė ir savita miesto panorama. Miesto centrinės dalies savitumas saugomas išlaikant jos struktūrinių dalių morfologinę įvairovę, pirmiausia, savitą užstatymo tipologiją, mastelį, aukščio ir intensyvumo parametrus, viešųjų erdvių specifiką, ribojant užstatymo intensyvumo bei aukštingumo

SPRENDINIAI

parametrus. Telšių senamiesčio bei jo vizualinės apsaugos zonos reikalavimai detalizuoti BP dalyje „Nekilnojamojo kultūros paveldo vertybės“.

Bendrajame plane siekiama urbanistinių ir architektūrinių sprendimų, reprezentacinių erdvių kokybės, atitinkančių LR Architektūros politikos kryptis (Lietuvos Respublikos Architektūros politikos krypties aprašas, LR Vyriausybės 2005 05 18 nutarimas Nr.554). Renovuojamų, modernizuojamų bei naujai užstatomų teritorijų sprendimai turi būti kokybiški architektūriniu, urbanistiniu bei visuomeniniu – kultūriniu požiūriu.

Miesto dalių planavimo principai, naujų pastatų architektūra, viešųjų erdvių ir želdynų kokybė turi derėti su esamu gamtiniu ir kultūriniu kontekstu, formuoti individualų miesto charakterį.

Viešosios erdvės turi būti saugios, komfortiškos ir kokybiškos. Numatomas Masčio ežero pakrančių sutvarkymas ir pilnavertis integravimas į miesto struktūrą, bei esamų miesto žaliųjų zonų kokybinis pagerinimas, sukuriant būtiną infrastruktūrą ir galimybes aktyviam poilsiui. Miesto gamtos išteklius pritaikant miesto gyventojų pažintinėms ir poilsio reikmėms planuojami pėsčiųjų/dviratininkų takai. Naujai užstatomose teritorijose numatyta sukurti bendramiestinių, rajoninių ir artimosios aplinkos želdynų sistemą.

1.2.4. Miesto urbanistinės struktūros optimizavimas

Bendrojo plano sprendiniuose nurodytoms urbanizuojamoms teritorijoms numatomos struktūros optimizavimo priemonės: saugojimas, modernizavimas (vidinė plėtra), konversija, nauja plėtra.

Saugojimas

Bendrajame plane nurodytoms saugomoms teritorijoms plėtros parametrus bei ribinius užstatymo rodiklius nustato šių teritorijų specialieji teritorijų planavimo dokumentai – specialieji ar detalieji planai. Bendrojo plano sprendiniai čia galioja tiek, kiek neprieštarauja šių teritorijų specialiesiems apsaugos reglamentams. Detalesni saugojimo principai pateikti Bendrojo plano dalyse „Gamtos vertybės, želdynai ir viešųjų erdvių sistema“ ir „Kultūros paveldas“.

Modernizavimas

Kompaktiškai užstatytoje miesto teritorijoje, apimančioje miesto centrinę ir vidurinę zonas, numatomas kompleksinis gerbūvio, užstatymo ir infrastruktūros atnaujinimas ir modernizavimas. Remiamas kompleksinis sovietmečio statybos būsto renovavimas, teritorijos ir infrastruktūros atnaujinimas.

Sovietmečio statybos gyvenamieji kvartalai modernizuojami parengus kompleksinius renovacijos projektus, numatančius pastatų modernizavimo, aplinkos atnaujinimo principus, lokalių kvartalo želdynų sistemą, automobilių stovėjimo vietų išdėstymo principus. Nauja

SPRENDINIAI

statyba, tankinanti šių rajonų gyvenamųjų teritorijų užstatymą, galima tik tuo atveju jei tai numatyta kompleksiniuose jų renovacijos projektuose ir yra tiesiogiai susieta su teritorijos revitalizacija.

Modernizuojant esamas urbanizuotas teritorijas nauja statyba numatoma:

- pagal susiklosčiusius principus baigiant formuoti nebaigtas užstatymo struktūras;
- lokalinių gyvenamųjų rajonų specializuotuose centruose plėtojant socialinę, paslaugų ir kitą infrastruktūrą, sukuriant naujas darbo vietas;
- naujai kuriamuose miesto centruose tobulinant jų polifunkcinę struktūrą bei formuojant jų reikšmę mieste atitinkančius užstatymo principus;
- rekonstruojant esamus pastatus pagal susiklosčiusius teritorijai būdingus urbanistinius požymius.

Konversija

Konversija - taršios ar neefektyvios pramonės, komunalinių įmonių, kitų neefektyviai panaudotų užstatytų teritorijų naujas (antrinis) panaudojimas plėtrai. Skatinamas konversijos daugiafunkciškumas, naujai panaudojant teritorijas tiek gyvenamajai funkcijai, tiek naujų modernios ekonomikos darbo vietų kūrimui. Skatinama konversija didinanti miesto funkcinės ir fizinės struktūros integralumą, sudaranti sąlygas taršos mažinimui, kurianti palankią investicijoms aplinką, padedanti tolygiau išdėstyti gyvenamąsias teritorijas ir darbo vietas mieste, sukurianti sąlygas aplinkos, užstatymo, susisiekimo sistemos ir inžinerinės įrangos atnaujinimui užstatytoje miesto teritorijoje.

Prioritetai konvertuotinoms teritorijoms yra: neefektyviai naudojamos teritorijos pramonės rajone, garažų bendrijų teritorijos.

Konvertuojamose teritorijose, kuriose buvo vykdoma tarši veikla, turi būti atlikti gruntų tyrimai ir tęsiamas monitoringas dėl galimo užterštumo cheminėmis medžiagomis.

BP sprendiniai numato sodininkų bendrijų teritorijų konversiją į individualių gyvenamųjų namų teritorijas. Esamas bendras konversijos potencialas yra apie 160 ha. Sodininkų bendrijų teritorijų konversija skatinama miesto savivaldybei remiant kompleksiskai suplanuotų (parengiant detaliuosius ar specialiuosius planus) sodų teritorijų inžinerinės bei susisiekimo infrastruktūros plėtrą.

Nauja plėtra

Naujos plėtros teritorijos įsisavinamos koncentruotai ir kompleksiskai, konsolidavus sklypus kito planavimo lygmens ar rūšies dokumentuose nurodytoje apimtyje. Šios teritorijos užstatomos tik įrengus inžinerinę bei susisiekimo infrastruktūrą, kartu įrengiant viešąsias erdves ir želdynus. Kartu su gyvenamaisiais kvartalais čia numatoma pastatyti prekybos, aptarnavimo, švietimo objektus ir taip užtikrinti geras gyvenimo, mokslo, darbo ir poilsio sąlygas

SPRENDINIAI

gyventojams. Šių teritorijų numatyta daugiau, nei yra realus poreikis, todėl nustatytos prioritetingos plėtros zonos.

Periferinės plėtros teritorijose rezervuojamos teritorijos pramonės ir komunalinių įmonių plėtrai (plyno lauko investicijoms).

Užstatant periferinės plėtros teritorijas būtina išsaugoti gamtinio karkaso elementus, gamtos ir kultūros paveldo objektus, suformuoti savitą kiekvieno rajono urbanistinę struktūrą bei architektūrinius sprendimus.

Rezervuojamos teritorijos

Bendrojo plano sprendiniai rezervuoja teritorijas visuomenės poreikiams (komunikaciniams koridoriams inžinerinei ir susisiekimo infrastruktūrai, intensyviai naudojimui įrengiamiems želdynams, švietimo, sveikatos ir kitai visuomenės poreikiams reikalingai infrastruktūrai). Tikslios rezervuojamų teritorijų ribos bei apimtys nustatomos žemesnio lygmens ar rūšies teritorijų planavimo dokumentuose. Juose taip pat gali būti rezervuotos teritorijos visuomenės poreikiams, nenumatytos Bendrojo plano sprendiniuose.

1.2.5. Plėtros prioritetai

Nesant pakankamai lėšų darnios plėtros įgyvendinimui visoje miesto teritorijoje, BP sprendiniuose nustatytos prioritetingos plėtros kryptys ir projektai, kurių finansavimas bus remiamas ir palaikomas iš miesto biudžeto kooperuojant viešas ir privačias lėšas. Savivaldybė neprisiima atsakomybės dėl neprioritetinių plėtros teritorijų ir infrastruktūros objektų rėmimo. Numatant plėtros prioritetus, vadovaujama Telšių miesto BP iki 2010 sprendinių tęstinumu, siekiama darnios plėtros, miesto urbanistinės struktūros harmonizavimo, svarbiausių lokalinių rajonų plėtros.

Miesto plėtros prioritetai:

- kompaktiškai užstatytų miesto teritorijų atnaujinimas ir modernizavimas, sovietmečio statybos būsto renovacija;
- Telšių miesto centro kompleksinė modernizacija ir renovacija;
- svarbiausių lokalinių rajonų plėtra (Ryškėnų-Želvaičių, Paežerės);
- neefektyviai naudojamų garažų, pramonės ir sandėlių teritorijų konversija miesto teritorijoje;
- sodų bendrijų teritorijų konversija į gyvenamuosius rajonus (sodų bendrijos prie Plungės gatvės, SB „Ramunė“);
- darbo vietų kūrimas lokalinių rajonų centruose;
- moraliai nusidėvėjusių miesto teritorijų modernizavimas;
- plėtros teritorijos periferinėje zonoje (Rainiai, Degaičiai, Džiuginėnai).

SPRENDINIAI

Nauja plėtra neprioritetinėse periferinėse teritorijose galima tiek, kiek vystytojams pavyks konsoliduoti žemės sklypus, parengti šių teritorijų integruotų struktūrinių dalių planavimo dokumentus, užtikrinti reikiamos socialinės, inžinerinės ir susisiekimo infrastruktūros plėtrą.

[vertinus teritorinius plėtros prioritetus, numatomi miesto struktūrai svarbiausių socialinės, susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros objektų statybos, pramonės, želdynų plėtros, kultūros vertybių apsaugos prioritetai.

Socialinė infrastruktūra:

- ❑ pirminių sveikatos priežiūros įstaigų tinklo plėtra visame mieste;
- ❑ kultūros objektų (bendruomenių centrų, bibliotekų, klubų) sklaida mieste;
- ❑ esamų mokyklų ir vaikų darželių renovacija;
- ❑ mokyklos ir vaikų darželio statyba naujose intensyvios plėtros teritorijose (Paežerės lokalinis rajonas).

Susisiekimo infrastruktūra:

- ❑ miesto struktūrinių gatvių tinklo plėtra;
- ❑ viešojo transporto plėtra;
- ❑ pėsčiųjų ir dviračių takų plėtra;
- ❑ vandens transporto kūrimas.

Pramonė:

- ❑ teritorijų pramonės plėtrai paruošimas (plyno lauko investicijos prie Rainių);
- ❑ verslo bei netaršios gamybos zonos išvystymas (pramonės rajonas šiaurinėje miesto dalyje).

Gamtinės teritorijos ir želdynai:

- ❑ miesto „žaliosios jungties“ su pėsčiųjų takais ir poilsio objektais formavimas Masčio ežero pakrantėse tarp Kultūros parko ir Miško parko Parko gatvėje;
- ❑ viešųjų želdynų įrengimas Durbinio upelio ir Masčio ežero pakrantėse;
- ❑ pagrindinių miesto želdynų įrengimas ir atnaujinimas (Kultūros parkas, Miško parkas, Durbinio upelio slėnis prie ligoninės);
- ❑ periferinių zonų želdynų įrengimas (Džiuginėnų dvaro parkas, Degaičių parkas, Rainių miškelis);
- ❑ vietinių želdynų įrengimas esamuose gyvenamuosiuose kvartaluose;
- ❑ naujų apsauginių želdynų sukūrimas rytinėje miesto dalyje;
- ❑ vietinių želdynų įrengimas naujai užstatomuose gyvenamuosiuose kvartaluose.

Kultūros paveldas:

- ❑ Telšių senamiesčio regeneravimas;

SPRENDINIAI

- ❑ Siraičių dvaro sodybos restauravimas ir atgaivinimas;
- ❑ Džiuginėnų dvaro restauravimas ir pritaikymas viešajai paskirčiai;
- ❑ Telšių ješiboto restauravimas;
- ❑ Telšių spirito fabriko pastatų komplekso restauravimas ir pritaikymas viešajai paskirčiai;
- ❑ Kultūrinio turizmo trasų parengimas;
- ❑ Vertingiausių pastatų tvarkyba.

Inžinerinė infrastruktūra:

- ❑ Ventos-Lielupės upių baseino investicinio projekto įgyvendinimas;
- ❑ Telšių miesto šilumos tiekimo Specialiojo plano įgyvendinimas;
- ❑ vandentvarkos, lietaus ir buitinių nuotekų surinkimo sistemos, gaisrinio vandentiekio sistemos plėtra ir renovacija;
- ❑ nuotekų valymo įrenginių renovacija;
- ❑ dujotiekio ir elektros tiekimo tinklų rekonstrukcija ir plėtra į naujus gyvenamuosius rajonus.

1.3. Pasekmės

BP sprendiniuose numatytos priemonės sudarys sąlygas (prielaidas):

- ❑ BP tapti svarbiu strateginiu urbanistinio miesto formavimo dokumentu, nustatančiu svarbiausias miesto vystymosi kryptis, o ne detaliu planu, kuris dėl neesminių pokyčių turėtų būti nuolat tikslinamas;
- ❑ vystyti darbo vietas ten, kur jų trūksta ir numatyti gyvenamąją statybą ten, kur numatyti socialinės bei inžinerinės infrastruktūros vystymo prioritetai bei galima statybų konversija patraukliose vietose vietoje neefektyviai funkcionuojančių pramonės įmonių bei sandėlių;
- ❑ humanizuoti Masčio ežero rytinę ir vakarinę pakrantes, atsisakant apleistų teritorijų, kurias galima būtų panaudoti gyvenamosios statybos reikmėms;
- ❑ pagerinti ekologinę situaciją tobulinant susisiekimo ir inžinerinę infrastruktūrą bei vystant subalansuotą mišrią miesto struktūrą;
- ❑ nukreipti tikslines lėšas miesto infrastruktūrai vystyti ten, kur nustatyti plėtros prioritetai.

1.4. Įgyvendinimo programa

Bendrojo plano įgyvendinimui rengiami neužstatytų rajonų, nurodytų BP pagrindiniame brėžinyje, žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentai. Rekomenduojama parengti tokių rajonų architektūrinės – urbanistinės ir inžinerinės plėtros koncepcijas, kuriose numatomas detalesnis teritorijų funkcinis zonavimas, inžinerinių tinklų ir transporto koridoriai, viešųjų erdvių, visuomeninių zonų poreikiai ir kaštai bei finansavimo šaltiniai. Aprobavus koncepcijas, rengiami kvartalų detalieji planai su žemės naudojimo būdais ir pobūdžiais bei visais privalomais teritorijos užstatymo režimais.

Rengiant pavienių sklypų detaliuosius planus, numatant teritorijų renovavimą, konversiją ar naujo užstatymo įterpimą nebaigtose formuoti teritorijose, analizuojamas visas rajonas, kuriame numatomas užstatymas (atskiris atvejais gali būti analizuojama teritorija, apimanti ne mažiau kaip kvartalą, apribotą gatvių, natūralių gamtinių elementų ir pan. Analizės apimtį nustato Telšių miesto savivaldybės administracija, Tarybos sprendimu nustatyta tvarka.

Naujų teritorijų įsisavinimui parengiamas kompleksinio plėtros valdymo ir įgyvendinimo teisinis, ekonominis modelis, atitinkantis realias visuomeninių investicijų galimybes, rinkos tendencijas ir darnios plėtros reikalavimus.

Teritorijos, nepakliūnančios į numatytas plėtros prioritetų zonas, bet numatytos kaip galimos plėtrai, gali būti įsisavinamos privačių investuotojų lėšomis, numatant pilną socialinės ir inžinerinės infrastruktūros išvystymą.

2. SOCIALINĖ – EKONOMINĖ APLINKA

2.1. Bendrieji vystymosi veiksniai ir prielaidos

Patvirtinus Telšių miesto darnios įvairiapusiškos plėtros vystymosi koncepciją, siūlomi sprendiniai turėtų užtikrinti socialinės – ekonominės srities vystymąsi bei gyvenimo kokybės gerėjimą. Darnus vystymasis suprantamas kaip kompromisas tarp aplinkosauginių, ekonominių ir socialinių visuomenės tikslų, sudarantis galimybes pasiekti visuotinę gerovę dabartinei ir ateinančioms kartoms, neperžengiant leistinų poveikio aplinkai ribų. Siekiama įvairiapusės plėtros randant balansą tarp ekonominių, socialinių, ekologinių ir kitų visuomenės poreikių. Pagrindinis dėmesys būtų skiriamas:

- palankių sąlygų verslui ir investicijoms sukūrimui, miesto ekonominio potencialo didinimui, naujų darbo vietų kūrimui;
- miesto bendrojo naudojimo erdvių, gamtinių, poilsio ir rekreacijos objektų vystymui;
- socialinės infrastruktūros plėtrai, paslaugų prieinamumo didinimui mieste.

Gyventojų skaičius Telšių mieste pastaraisiais metais mažėja: 2006 m. Telšiuose gyveno 31633 gyventojai arba 3,4% mažiau, nei 2001 m., kai mieste gyveno 32765 gyventojai. Palyginimui, per tą patį laikotarpį Lietuvoje gyventojų skaičius sumažėjo 5,9%. Gyventojų mažėjimo tendencija, nors ir yra mažesnė nei šalies vidurkis, tačiau ilgalaikėje perspektyvoje gali neigiamai įtakoti socialinę – ekonominę plėtrą. Gimstamumo tempas pastaraisiais metais stabilizavosi, tačiau pastarąjį dešimtmetį nemaža dalis darbingo amžiaus asmenų išvyko dirbti į užsienį. Ši situacija vertintina ypač neigiamai, juolab, kad pastaruoju metu stebimas ekonominis pakilimas, tačiau vietos įmonės vis dažniau susiduria su kvalifikuotų darbuotojų trūkumu. Ypač pradeda trūkti darbininkiškų profesijų asmenų turinčių profesinį išsilavinimą.

Telšiuose sukurta susisiekimo ir inžinerinė infrastruktūra sudaro geras sąlygas pramonės ir verslo plėtrai. Išvystyta statybos, medienos apdirbimo, tekstilės ir maisto perdirbimo pramonė. Pastarieji metai ypač sėkmingi statybų srityje dirbančioms įmonėms, jos nuolat didino apyvartą bei darbuotojų skaičių. Dinamiškai besivystantis statybų sektorius garantuoja papildomas darbo vietas ir kituose sektoriuose (pvz., statybinių medžiagų gamyba, prekyba, transportas ir t. t.). Siekiant spartesnio gyventojų pajamų augimo, būtina didinti įmonių konkurencingumą tarptautiniu mastu plėtojant aukštesnės pridėtinės vertės produkcijos gamybą.

Gyventojų apsirūpinimo gyvenamuoju plotu rodiklis Telšių mieste siekia 22,2 m² vienam gyventojui ir beveik atitinka šalies lygį, tačiau ženkliai atsilieka nuo ES vidurkio – 40 m² vienam gyventojui. Po ilgos pertraukos Telšiuose pastatytas pirmas daugiabutis gyvenamasis namas. Mieste esančių daugiabučių priežiūra yra gana silpna, jų atnaujinimas vyksta labai vangiai, o tai

SPRENDINIAI

dar labiau spartina jų nusidėvėjimo procesą. Tačiau tikėtina, kad vykstanti verslo plėtra ir gyventojų pajamų augimas sudarys prielaidas investuoti į turimą ar planuojamą įsigyti gyvenamąją būstą, augs individualių namų statybos mąstai. Tai gerins gyvenimo kokybės parametrus, o taip pat ir miesto estetinį vaizdą. Masčio ežero panaudojimas rekreacinėms miesto reikmėms taip pat didins gyventojų laisvalaikio praleidimo galimybes bei Telšių miesto patrauklumą gyventi.

Telšių mieste funkcionuoja visos būtinas viešąsias paslaugas teikiančios įstaigos (bendrojo lavinimo mokyklos, kultūros, asmens sveikatos priežiūros, socialinės ir kitos įstaigos). Jų teikiamų paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas dažniausiai susijęs su lėšų poreikiu infrastruktūrai modernizuoti bei trūkstamais žmogiškaisiais ištekliais.

Siūlomos darnios įvairiapusiškos plėtros koncepcijos įgyvendinimas priklausys nuo daugelio socialinių – ekonominių prielaidų, iš kurių galima paminėti:

1. Gimstamumo Telšių rajono savivaldybėje ir Telšių mieste didėjimas.
2. Emigracijos, ypač jaunų, darbingo amžiaus asmenų tarpe, mastų mažinimas.
3. Gyventojų užimtumo ir pajamų didėjimas.
4. Laisvalaikio praleidimo, poilsio infrastruktūros, miesto viešųjų erdvių sutvarkymas.
5. Patrauklių gyvenamųjų teritorijų suformavimas, švarios aplinkos išlaikymas, centralizuotų miesto inžinerinių komunikacijų įrengimas.
6. Investicijas skatinančių priemonių numatymas ir taikymas, palankių sąlygų verslo plėtrai sudarymas.
7. Teritorijų pramonės įmonių plėtrai, atsižvelgiant į galimą poveikį aplinkai ir visuomenei, numatymas.
8. Kvalifikuotos darbo jėgos, sudaranti sąlygas įmonių plėtrai, pasiūla.
9. Švietimo, kultūros, asmens sveikatos priežiūros, socialinės rūpybos paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas.
10. Daugiabučių namų modernizavimas, daugiabučių namų savininkų bendrijų veiklos skatinimas.

2.2. Verslas ir investicijos

Telšių miesto strateginio plano vienas iš prioritetų yra palankios pramonei ir verslui aplinkos kūrimas. Telšių miesto Bendrasis planas turi sudaryti palankias sąlygas naujų įmonių steigimuisi bei esamų bendrovių plėtrai, tiesioginių užsienio investicijų pritraukimui, gyventojų užimtumo ir pajamų augimui. Ekonominė plėtra taip pat sudarys prielaidas ir viešosios infrastruktūros modernizavimui.

Atsižvelgiant į nacionalines strategijas, siekiant pramonės plėtros Telšiuose yra būtina plėtoti didelę pridėdamąją vertę kuriančias veiklas grindžiamas mokslu, žiniomis bei aukštomis technologijomis. Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikėje strategijoje yra pabrėžta, kad prioritetinėmis laikomos tos pramonės plėtros kryptys, kurios grindžiamos žiniomis pripažintomis prioritetinėmis kuriant ir plėtojant bendrą ES mokslo ir tyrimų erdvę.

Darnios įvairiapusiškos plėtros alternatyva pramonės plėtrai numato teritoriją tarp rytinio apvažiavimo kelio, geležinkelio ir Rainių gyvenvietės. Neužstatytoje teritorijoje galėtų kurtis stambios įmonės. Kuriant pramonės rajoną šioje teritorijoje, sunkiojo transporto srautai neapkrautų miesto susisiekimo sistemos, nes išnaudojant rytinį apvažiavimą ir kelią Telšiai – Varniai, jis būtų nukreipiamas į pramonės zoną aplenkiant miestą. Oro uosto ir geležinkelio gretimybė, susisiekimo tikslams įgalintų išnaudoti ir šios rūšies transportą. Pramonės įmonių plėtra taip pat numatoma ir šiaurinėje miesto dalyje, tarp magistralinio kelio ir Mažeikių gatvės tęsinio prie jau esamos pramoninės zonos. Šiuo metu dauguma didžiausių Telšių miesto pramonės įmonių yra įsikūrusios Telšių miesto šiaurės vakarinėje dalyje, Sedos, Pramonės, Statybininkų ir Mažeikių gatvių suformuotoje teritorijoje. Daugelis potencialių investuotojų pramoninių zonų nebuvimą pažymi kaip vieną iš investicijas stabdančių veiksnių, todėl tokių teritorijų suformavimas turėtų didinti Telšių miesto investicinį patrauklumą.

Siekiant sukurti verslui patrauklią aplinką bei užtikrinti Telšių miesto ekonominę plėtrą, siūlomi šie sprendiniai:

1. Pramonės plėtrai numatyti teritorijas tarp rytinio apvažiavimo kelio, geležinkelio ir Rainių gyvenvietės bei šiaurinėje miesto dalyje tarp magistralinio kelio ir Mažeikių gatvės tęsinio prie jau esamos pramoninės zonos. Šiose teritorijose formuoti naujus pramoninius sklypus paruoštus investicijoms, iki jų ribos atvesti inžinerinius tinklus bei susisiekimo komunikacijas (darbai bus remiami iš 2007 – 2013 m. Ekonomikos augimo veiksmų programos).
2. Naujai besikuriančioms įmonėms numatyti mokesťines lengvatas (pvz., žemės nuomos, nekilnojamo turto mokesčio).

SPRENDINIAI

3. Teikti nemokamas teises – finansines konsultacijas pradedantiems verslą asmenims, organizuoti mokymus mokesčių, įmonių vadybos, finansinės apskaitos, rinkodaros ir kt. temomis.
4. Parengti informacinį leidinį supažindinantį su investavimo galimybėmis Telšių mieste ir platinti jį įvairiose verslo parodose, per kitų miestų verslo informacinius centrus, Lietuvos ekonominės plėtros agentūrą ir kt. Dalyvauti informacinėse verslo parodose, mugėse, plėtoti bendradarbiavimą su kitomis Lietuvos ir užsienio savivaldybėmis, verslo asociacijomis, informuoti potencialius vietas bei užsienio investuotojus apie verslo kūrimą suformuotuose pramoniniuose sklypuose.
5. Organizuoti informacinius seminarus vietos verslininkams siekiant juos supažindinti bei skatinti aktyviai siekti paramos iš 2007 – 2013 m. Ekonomikos augimo veiksmų, Sanglaudos skatinimo veiksmų bei Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programų. Seminarų metu verslo subjektus būtina supažindinti su projekcinės dokumentacijos, verslo planų ir investicijų projektų rengimu, paraiškų pildymu, projektų įgyvendinimo ir administravimo klausimais.
6. Naudojantis ES struktūrinių fondų parama, skatinti įmones investuoti į konkurencingumo didinimą, gamybinės bazės modernizavimą, aukštų bei vidutiniškai aukštų technologijų diegimą, taikomųjų mokslinių tyrimų taikymą, siekiant kurti naujas gaminių partijas, aplinkosauginių priemonių bei aplinkos kokybės vadybos sistemų diegimą, informacinių technologijų plėtrą, žmogiškųjų išteklių kvalifikacinių įgūdžių kėlimą.
7. Skatinti įmones efektyviai naudoti energetinius resursus, mažinti energijos sąnaudas, atitinkamą dėmesį skirti atliekų tvarkymui bei antrinių žaliavų panaudojimui gamybos procese, aplinkos taršos mažinimui.
8. Finansiškai remti smulkų ir vidutinį verslą, teikti jiems lengvatinius kreditus (Telšių rajono savivaldybės tarybos sprendimas „Dėl Telšių rajono smulkaus ir vidutinio verslo rėmimo fondo nuostatų ir administravimo sutarties patvirtinimo“).
9. Įgyvendinami viešosios infrastruktūros tvarkymo darbai (kelių tiesimas, mokyklų modernizavimas ir kt.) suteikia galimybę vietos įmonėms dalyvauti įvairiuose skelbiamuose konkursuose, todėl savivaldybės administracija turi būti aktyvi rengdama investicijų projektus bei ieškodama būdų ir lėšų juos įgyvendinti (ES struktūriniai fondai, Europos ekonominės erdvės / Norvegijos finansiniai mechanizmai, Valstybės investicijų bei kitos nacionalinės programos).
10. Skatinti darbo rinkai reikalingų specialistų rengimą ir perkvalifikavimą rajono mokymo įstaigose (VŠĮ Telšių regioninio profesinio mokymo centro Telšių filiale,

SPRENDINIAI

Klaipėdos socialinių mokslų kolegijos Telšių filiale, Žemaitijos kolegijos Telšių menų ir pedagogikos fakultete), plėtoti vietos verslo subjektų bendradarbiavimą su šiomis įstaigomis, taip pat Telšių darbo birža, siekiant informuoti, kokių specialybių darbuotojų labiausiai trūksta, atitinkamai koreguojant vykdomas suaugusiųjų profesinio mokymo bei kvalifikacijos kėlimo programas.

11. Sukurti efektyvią informacinę sistemą, sudarančią gyventojams galimybę susipažinti su laisvomis darbo vietomis, vykdomomis perkvalifikavimo programomis, mokymais ir kt.
12. Skatinti verslo įmones, organizacijas aktyviai dalyvauti rengiant įstatymų pataisas gerinančias verslo sąlygas bei investicijų pritraukimą.

2.3. Turizmas

Telšių rajono strateginiame plane keliami tikslai plėtoti turizmo paslaugas, išryškinti ir plačiau panaudoti Telšių krašto kultūrinį ir gamtinį savitumą. Turizmas skatina saugoti ir puoselėti vertingą gamtinę ir kultūrinę aplinką, o taip pat sėkmingai sprendžia socialines, ekonomines ir gamtosaugos problemas, sudaro sąlygas gyventojų užimtumo didinimui bei pajamų augimui.

Didžioji dauguma turistų lankomų ar potencialiai patrauklių turizmui vietų yra Telšių rajone, kuris pasižymi savo pirmykščiu, natūraliu kraštovaizdžiu, tačiau nemažai objektų yra ir Telšių mieste. Pagrindiniai lankytini objektai Telšių mieste yra Telšių Šv. Antano Paduviečio katedra, Mažoji bažnytelė (Šv. Mergelės ėmimo į dangų bažnyčia), Telšių stačiatikių Šv. Mikalojaus cerkvė, Žemaičių muziejus „Alka“, Žemaitijos buities muziejus, Telšių senamiestis.

Tačiau pabrėžtina, kad turizmo plėtojimas turi apimti visą savivaldybės teritoriją, tvarkant lankytinus objektus tiek Telšių mieste, tiek rajone. Tokiu būdu būtų užtikrinta teritorinė turizmo paslaugų sklaida, galimai išaugtų turistų srautai bei ilgėtų jų apsistojimo trukmė.

Įvairūs atliekami tyrimai rodo, kad augant gyventojų pajamos, vis didesnė jų dalis tenka įvairioms laisvalaikio praleidimo ar turizmo paslaugoms, žmonės aktyviau keliauja, naudojami turizmo agentūrų paslaugomis. Darnios įvairiapusiškos plėtros alternatyva akcentuoja gamtinių resursų, visų pirma, Masčio ežero panaudojimą miesto gyventojų rekreaciniams poreikiams, miesto bendrojo naudojimo erdvių, gamtinių, poilsio zonų vystymą. Tokiu būdu, turizmo objektų vystymas užtikrintų ir gyvenimo kokybės gerėjimą vietos gyventojams.

Siekiant užtikrinti turizmo paslaugų vystymą ir plėtrą, siūlytini šie sprendiniai:

SPRENDINIAI

1. Vykdyti aktyvias marketingo priemones, pristatančias Telšių miesto ir rajono lankytinus objektus (internetas, spauda, informaciniai leidiniai, dalyvavimas parodose ir kt.).
2. Išleisti / atnaujinti miesto bei rajono turistinius žemėlapius, pažymint juose lankytinas vietas, viešbučius, kaimo turizmo sodybas, siūlomus maršrutus. Rengti investicijų projektus / paraiškas Europos Sąjungos struktūrinių fondų bei kitų programų lėšoms gauti šiems darbams įgyvendinti.
3. Įdiegti elektroninę rajone veikiančių viešbučių kambarių, kaimo sodybų, siūlomų maršrutų bei gidų paslaugų rezervavimo sistemą (VšĮ Telšių turizmo apskrities turizmo informacijos centro internetiniame puslapyje).
4. Periodiškai atnaujinti VšĮ Telšių turizmo apskrities turizmo informacijos centro internetiniame puslapyje pateiktą informaciją, pateikti daugiau vizualinės medžiagos (pvz., interaktyvius siūlomų maršrutų žemėlapius).
5. Ieškoti finansavimo šaltinių iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų, Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansinių mechanizmų ar kitų programų, siekiant pritaikyti lankytojų reikmėms esančius turizmo objektus.
6. Prie pagrindinių į rajoną vedančių ar kertančių kelių (magistralinio kelio A11 Šiauliai – Palanga, krašto kelių Nr. 160 Telšiai – Varniai – Laukuva, Nr. 161 Telšiai – Seda, Nr. 194 Užventis – Tryškiai – Vieکشniai), miesto centre, autobusų, geležinkelio stotyse įrengti miesto ir rajono turizmo informacinius standus.
7. Įrengti Telšių mieste dviračių trasas, jas jungti tarpusavyje. Sutvarkyti šalia Masčio ežero esantį pėsčiųjų – dviratininkų taką.
8. Sutvarkyti Masčio ežero pakrantes, įrengti rekreacines teritorijas, pliažą, prieplauką.
9. Parengti mieste ir rajone vykstančių kultūrinių renginių vystymo programą.
10. Mažinti turizmo paslaugų sezoniškumą (pvz., vykdant žiemos šventes, žiemos sporto renginius ir pan.).

2.4. Būstas

Darnios įvairiapusiškos plėtros alternatyva neatsiejama nuo patrauklių gyvenimo sąlygų Telšių mieste sukūrimo. Alternatyva numato galimą lokalinio gyvenamojo rajono dislokacijos vietą piečiau Telšių miesto, prie rytinės Masčio ežero pakrantės. Išvysčius Rainių miško masyvą, želdinių zona atskirtų pramonės rajoną nuo gyvenamųjų teritorijų, tai pagerintų gyvenamosios aplinkos mikroklimatą, kraštovaizdžio estetinę kokybę. Geras gyvenamosios teritorijos išvystymo galimybes turi Ryškėnų gyvenvietė. Šalia gyvenvietės esanti teritorija (tarp kelio Telšiai – Žarėnai ir Masčio ežero) yra tinkama gyvenamosios zonos plėtrai: patogus susisiekimas su miesto centru, netoli esami inžineriniai tinklai, vaizdingas kraštovaizdis, rekreacijai patrauklios teritorijos.

Trečdalis Telšių miesto būstų yra statyti daugiau nei prieš 50 metų, nemaža jų dalis yra mediniai, o jų nusidėvėjimas dėl prastos pastatų priežiūros yra gana didelis. Silpna daugiabučių gyvenamųjų namų priežiūra neigiamai įtakoja ir gyvenimo sąlygas juose. Daugiabučių namų modernizavimo procesas kol kas juda gana lėtai, tačiau tikėtina, kad valstybės parama, o tuo pačiu ir augančios gyventojų sąlygos šį procesą turėtų paspartinti. Nuosavas būstas sudaro tik apie 16% viso būsto fondo, tuo tarpu kai kuriose Europos Sąjungos šalyse nuosavuose namuose gyvena 50 – 60% asmenų. Iš bankų bei nekilnojamojo turto agentūrų skelbiamų apžvalgų galima daryti išvadas, kad žmonės Lietuvoje noriai gerina gyvenimo sąlygas ir tai daro vis intensyviau. Ryškėja tendencija, kad gyventojai daugiau dėmesio ima skirti būsto kokybei, įgauna daugiau žinių ir patirties savo finansinių galimybių vertinime, o tai turės teigiamą įtaką ir būsto apsirūpinimo rodikliams, bei galimai padidins individualios gyvenamosios statybos mastus.

Gyvenimo kokybę bei gyvenvietės patrauklumą gyventi įtakoja daugelis faktorių, prie kurių galima paminėti gražią gamtinę aplinką, švarų orą, mažą triukšmingumą, sutvarkytus kelius, apšvietimą, patogų susisiekimą su miesto centru, darbovieta, sveikatos priežiūros, kultūros įstaigomis. Todėl gerinant gyvenimo kokybę ir siekiant spręsti būsto sektoriuje egzistuojančias problemas, siūlomi šie sprendiniai:

1. Naujas gyvenamąsias teritorijas vystyti miesto Bendrajame plane išskirtose teritorijose, vadovaujantis patvirtintais funkciniais prioritetais (piečiau Telšių miesto, prie rytinės Masčio ežero pakrantės, bei šalia Ryškėnų gyvenvietės esančiose teritorijose, tarp kelio Telšiai – Žarėnai ir Masčio ežero).
2. Naujose gyvenamosiose teritorijose įrengti viešąją infrastruktūrą: kelius, šaligatvius, apšvietimą, nutiesti pėsčiųjų ir dviračių takus, įrengti vaikų žaidimo ir sporto aikštes. Taip pat būtina gyventojams užtikrinti gerą susisiekimo sistemą su miesto centru, viešosiomis įstaigomis ir pan.

SPRENDINIAI

3. Teikti gyventojams teisinę ir praktinę informaciją daugiabučių namų savininkų bendrijų kūrimo bei paramos iš Daugiabučių namų modernizavimo programos gavimo klausimais.
4. Remti daugiabučių namų savininkų bendrijas, siekiančias tinkamai prižiūrėti, atnaujinti ar apšiltinti savo būstus ir bendrojo naudojimo objektus (Telšių rajono savivaldybės tarybos sprendimas „Dėl paramos fondo daugiabučiams namams modernizuoti sudarymo ir lėšų naudojimo tvarkos“).
5. Didinti savivaldybės socialinio būsto dalį, siekiant juo aprūpinti socialiai remtinus ar mažas pajamas gaunančius asmenis, o taip pat numatyti lėšų renovuoti socialinės paskirties gyvenamąsias patalpas Telšių mieste.
6. Įgyvendinant informacines kampanijas, organizuojant seminarus, didinti gyventojų ekologinį sąmoningumą, skatinti juos efektyviai naudoti energetinius išteklius, rūšiuoti atliekas, prisidėti prie aplinkosauginių programų įgyvendinimo, gyvenamosios aplinkos tvarkymo.

2.5. Švietimas

Pagrindiniai Lietuvos švietimo siekiai įtvirtinti Valstybinėje švietimo strategijoje 2003 – 2012 m. nuostatuose bei Švietimo įstatyme. Telšių miesto strateginio plano tikslai švietimo srityje – kurti visiems prieinamą, efektyviai veikiančią ikimokyklinio, bendrojo lavinimo ir papildomo ugdymo sistemą, modernizuoti švietimo ir mokymo sistemą, pritaikyti ją prie darbo rinkos poreikių, skatinti žinių visuomenė formavimą. Žinių visuomenės kūrimas yra pagrindinis ekonomikos plėtros, darbo vietų kūrimo ir socialinės gerovės veiksnys. Kaupiamos ir nuolat atnaujinamos produktyviosios žinios yra ekonomikos pagrindas. Tai vyksta plėtojant mokslo tyrimus ir praktinę veiklą, grindžiamą žiniomis ir informacinių ryšių technologijomis, integruojant į konkurencingų produktų gamybos ir paslaugų teikimo sritis verslą, mokslą bei studijas. Šiandienos valstybė turi orientuotis į visuomenę, kuri sėkmingai naudojami savo informacijos ar žinių ištekliams. Tai yra sėkmingą šalies ūkio plėtrą skatinantis veiksnys. Valstybės užduotis – sukurti tam palankią aplinką ir taip sudaryti sąlygas šalies ūkio plėtrai bei konkurencingumui didėti.

Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje švietimui numatyti tokie ilgalaikiai tikslai: ugdyti išsilavinusius, savarankiškus, aktyvius ir atsakingus visuomenės narius, kurie užtikrintų darnią, žiniomis grįstą krašto ūkio, aplinkos ir kultūros plėtrą, vidinį ir tarptautinį ūkio konkurencingumą, aplinkosaugos siekių įgyvendinimą, nacionalinį saugumą ir demokratinės valstybės raidą, bei taip stiprintų visuomenės kūrybines galias.

SPRENDINIAI

Telšių mieste veikia 2 gimnazijos, 6 vidurinės mokyklos, Telšių kurčiųjų pagrindinė mokykla, Telšių specialioji mokykla, 5 lopšeliai – darželiai, 1 mokykla – darželis, sporto mokykla, jaunimo mokykla, vaikų muzikos mokykla, vaikų dailės mokykla, vaikų su negalia centras. Mokinių skaičius miesto bendrojo lavinimo mokyklose pastaraisiais metais mažėjo. Vaikams yra sudarytos geros neformalaus ugdymo galimybės, mieste veikia jaunimo, sporto, meno, dailės ir muzikos mokyklos.

Ugdymo kokybė nemaža dalimi priklauso nuo sąlygų, kuriose mokomi ir lavinami vaikai. Nors pastaraisiais metais kai kuriose miesto mokyklose buvo atlikti pavieniai statybiniai darbai (pakeisti langai, sutvarkytos grindys, stogas ir kt.), tačiau daugumos pastatų fizinė būklė nėra gera: pastatams reikalingas remontas, būtina keisti inžinerines sistemas, o taip pat ne visada tenkinami energijos taupymo ar higieninių sąlygų reikalavimai. Vaikai, pradėję lankyti ugdymo įstaigas, susiduria su daugybe neigiamą poveikį jų sveikatai darančių veiksnių, todėl nuo to, kokios sąlygos sudaromos šiose įstaigose, priklauso ir tolesnė ugdytinių sveikatos būklė, pažangumas, fizinio išsivystymo lygis. Mokyklų apsirūpinimas mokymo priemonėmis bei kita reikalinga įranga taip pat nėra pakankamas.

Kaip ir daugumai šalies mokyklų, taip ir Telšių miesto ugdymo įstaigoms trūksta mokytojų. Paklausiausi šiuo metu yra anglų kalbos, matematikos, informatikos mokytojai. Nemaža dalis pedagogų yra vyresni nei 50 metų, tuo tarpu užtikrinti atitinkamą pamainą yra sudėtinga.

Siekiant įgyvendinti Valstybinėje švietimo strategijoje įtvirtintas nuostatas bei užtikrinti kokybiškas švietimo paslaugas, siūlytini šie sprendiniai:

1. Didinti investicijas į mokyklų infrastruktūros atnaujinimą, siekiant užtikrinti kokybiškas mokymosi ir darbo sąlygas, didinti pastatų energetinį efektyvumą, atitikti higienos normų reikalavimus.
2. Rengti investicijų projektus mokyklų modernizavimo darbams atlikti, siekiant gauti paramą iš Valstybės investicijų programos, Bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2006–2008 metų programos, Europos Sąjungos Sanglaudos skatinimo veiksnių programos, Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansinių mechanizmų ar kitų fondų.
3. Gerinti mokyklų apsirūpinimą mokymo priemonėmis, didinti kompiuterių skaičių mokyklose.
4. Siekiant mažinti mokinių sergamumą laikysenos sutrikimų, stuburo iškrypimo ligomis, užtikrinti mokyklinių baldų atitikimą mokinių amžiui ir ūgiui, kaip yra nustatyta higienos normų reikalavimuose.

SPRENDINIAI

5. Skatinti mokinių tarpe sveikos mitybos įpročius, užtikrinti kokybišką maistą mokyklų valgyklose.
6. Atnaujinti mokyklų stadionus, aikštynus, sporto inventorių, skatinti mokinius didesnę dėmesį skirti fizinio lavinimo veikloms siekiant gerinti vaikų sveikatingumo rodiklius bei ugdyti sveikos gyvensenos principus.
7. Užtikrinti kokybišką vaikų maitinimą bendrojo lavinimo mokyklose.
8. Užtikrinti patogų susisiekimą su mokyklomis naujai formuojamose gyvenamosiose zonose gyvenantiems vaikams.
9. Kelti mokyklų pedagogų, neformaliojo vaikų švietimo mokytojų profesinę kvalifikaciją, parengti naujas kvalifikacijos tobulinimo programas, organizuoti konferencijas, seminarus, kuriuose pedagogai dalintųsi patirtimi.
10. Ieškoti būdų trūkstamų specialistų pritraukimui dirbti miesto mokyklose (pvz., suteikiant jiems gyvenamąjį plotą ar kompensacijas jo nuomai, atvykimo išlaidoms ir pan.).
11. Siekiant didinti vaikų kompetencijų įgijimo, saviraiškos bei kūrybos galimybes, plėsti neformalaus vaikų ugdymo, papildomų užsiėmimų veiklų spektrą.
12. Skatinti vaikų užimtumą po pamokų, organizuojant būrelių, neformalaus ugdymo veiklas bei kitus popamokinius renginius mokyklose.
13. Užtikrinti vaikų užimtumą atostogų metu (vasaros stovyklos, edukacinės programos), skirti lėšų vaikų iš socialiai remtinų šeimų dalyvavimui tokiose stovyklose.
14. Bendradarbiaujant su įvairiomis įstaigomis (asmens sveikatos priežiūros institucijomis, policija, viešosiomis įstaigomis) organizuoti mokiniams informacinius kursus apie neigiamų socialinių reiškinių (alkoholizmo, narkomanijos, rūkymo, smurto, nusikalstamumo) žalą.
15. Spręsti ankstyvo iškritimo ir specialiųjų poreikių bei socialinę atskirtį patiriančių vaikų integracijos problemas, stiprinti jaunimo mokyklos veiklą.
16. Teikti mokiniams reikalingą informaciją apie stojimą į kolegijas, universitetus, profesines ar kitas mokyklas, padėti jiems išsirinkti jų žinias, gebėjimus ir asmenybę atitinkančią profesiją.
17. Didinti vietų skaičių Telšių miesto lopšeliuose – darželiuose, nes prastas ikimokyklinio ugdymo paslaugų prieinamumas gali turėti neigiamos įtakos tolesnei vaikų mokymosi sėkmei.
18. Skatinti gyventojus mokytis „visą gyvenimą“, teikti informaciją apie nuotolinių studijų galimybes, kvalifikacinius kursus, mokymus ir kt.

2.6. Kultūra ir sportas

Būdama atvira pasauliui, valstybė kartu prisiima atsakomybę už šalies gyventojų puoselėjamų kultūros vertybių ir tradicijų apsaugą. Globalizacijos, integracijos į Europos Sąjungą procesai, stiprėjantis didžiųjų pasaulio valstybių kultūrų ir kalbų spaudimas sąlygoja atitinkamus kultūros tapatumo išsaugojimo ir puoselėjimo uždavinius. Meninė kūryba, profesionalusis menas atspindi kūrybos įvairovę, parodo šalies kultūros lygį. Valstybė užtikrina laisvą kūrybinę veiklą, profesionaliojo meno prieinamumą, menininkų profesinį parengimą. Valstybės parama menininkams ir jų organizacijoms sąlygoja Lietuvos meno pajėgumą konkuruoti pasaulio meno rinkoje, padeda kurti patrauklų valstybės įvaizdį.

Telšių miesto gyventojų kultūrinius poreikius užtikrina Telšių rajono savivaldybės kultūros centras. Tai daugiafunkcinis kultūros centras, puoselėjantis ir skleidžiantis įvairias kultūros sritis ir žanrus, etninę kultūrą, mėgėjų meną, kuriantis menines programas, plėtojantis švietėjišką (edukacinę), pramoginę veiklą, tenkinantis bendruomenės kultūrinius poreikius ir organizuojantis profesionalaus meno sklaidą. Meno kolektyvuose užimama apie 300 dalyvių, centras kasmet surengia apie 250 įvairaus pobūdžio renginių, vyksta tradicinėmis jau tapusios šventės. Meno kolektyvų veiklos sąlygos pagerės užbaigus kultūros centro rekonstrukcijos darbus.

Telšių rajono savivaldybės Karolinos Praniauskaitės viešoji biblioteka ir jos miesto filialai turi apie 4300 registruotų skaitytojų, per metus išduodamų leidinių skaičius siekia 150 tūkst. Bibliotekų fondai sensta, dėl lėšų stokos nespėjama komplektuoti naujų dokumentų, ypač tai atsiliepia šakinei literatūrai. Atsižvelgiant į šiandienos skaitytojų poreikius, trūksta naujausių ir populiariausių spaudinių, nepakanka knygų ekonomikos, teisės, sociologijos, psichologijos, socialinių mokslų temomis. 2007 m. prasidėjo Karolinos Praniauskaitės viešosios bibliotekos patalpų renovacija iš Lietuvos Respublikos Bibliotekų modernizavimo programos lėšų.

Didelę įtaką žmogaus sveikatai daro sportas. Kiekviena fizine veikla skatinamas poreikis judėti, teikiama žinių, įtvirtinami mokėjimai ir įgūdžiai, žadinamos teigiamos emocijos, ugdomos dorovinės nuostatos ir dorovingas elgesys, teigiami charakterio bruožai. Fazine būkle reikia rūpintis ne kartkartėmis, o tikslingai, sistemingai ir nuosekliai. Todėl yra būtina užtikrinti atitinkamą sporto infrastruktūrą, kvalifikuotą personalą, kultivuoti populiariausias sporto šakas, remti perspektyvius sportininkus.

Siekiant užtikrinti Telšių miesto gyventojams geras kultūrinės veiklos bei sporto sąlygas, siūlomi šie sprendiniai:

1. Tęsti Telšių rajono savivaldybės kultūros centro ir Telšių rajono savivaldybės Karolinos Praniauskaitės viešosios bibliotekos rekonstrukcijos darbus.

SPRENDINIAI

2. Vykdamas kultūros centro ir bibliotekos rekonstrukcijos darbus, atnaujinti ir materialinę įrangą (baldai, kompiuterinė technika ir kt.).
3. Skatinti meno kolektyvų dalyvavimą rajoninėse, regioninėse, respublikinėse šventėse, pasaulio lietuvių dainų šventėse, puoselėti tradicinių bei religinių tradicijų tęstinumą, plėtoti krašto etnografinį ir kultūrinį savitumą pabrėžiančius renginius, formuoti teisingą miesto gyventojų požiūrį į kultūrą, meno vertybes, krašto materialines ir dvasines kultūros vertybes.
4. Skatinti Telšių miesto gyventojus dalyvauti meno kolektyvų veikloje, miesto kultūriniame gyvenime, didinti vaikų ir jaunimo skaičių meno kolektyvuose, plėtoti kultūros įstaigų, Žemaitės dramos teatro bendradarbiavimą su miesto mokyklomis, vykdyti bendras kultūrinės – edukacines programas.
5. Įgyvendinti ilgalaikes kultūros darbuotojų, bibliotekininkų profesinės kvalifikacijos kėlimo programas, skirti lėšų jų mokymams dirbti su informacinėmis technologijomis, ieškoti būdų pritraukti gabių darbuotojų.
6. Didinti finansavimą Žemaitės dramos teatrui, Žemaičių muziejui „Alka“, parodų salei, siekiant pritraukti daugiau lankytojų, didinti gyventojų susidomėjimą jų teikiamomis paslaugomis.
7. Gerinti bibliotekos knygų atnaujinimo procentą, užtikrinti atitinkamą paklausios literatūros ekonomikos, teisės, sociologijos, psichologijos, socialinių mokslų temomis pasiūlą, diegti bibliotekoje ir jos miesto filialuose informacines technologijas (leidinių paieška, užsakymas, duomenų bazės).
8. Rengti naujausių, populiariausių knygų pristatymus, rengti susitikimus su rašytojais bei kitais žinomais visuomenės žmonėmis, plėtoti bendradarbiavimą su bendrojo lavinimo mokyklomis.
9. Sutvarkyti mieste esančias sporto, krepšinio aikšteles, numatyti bei įrengti aikštynus naujai formuojamose gyvenamosiose teritorijose, sudaryti geras sąlygas savarankiškam žmonių sportavimui.
10. Skatinti miesto gyventojus, vaikus aktyviai sportuoti, siekti geriausių rezultatų, dalyvaujant rajoninėse, respublikinėse ir tarptautinėse varžybose, rengti bei populiarinti įvairių sporto šakų rajono pirmenybes, tarpmokyklines varžybas.
11. Rekonstruoti centrinį miesto stadioną, bei ieškoti finansavimo šaltinių universalios miesto sporto salės statybai (Valstybės investicijų programa, ES struktūrinių fondų lėšos).
12. Remti perspektyvius miesto sportininkus, komandas, sporto klubus.

2.7. Sveikatos apsauga

Investicijos į žmones ir aktyvios bei dinamiškos gerovės valstybės kūrimas bus pagrindinis dalykas, užtikrinantis Europos vietą žiniomis pagrįstoje ekonomikoje ir siekiantis, kad šios naujos ekonomikos atsiradimas nepaštrintų tokių socialinių problemų, kaip nedarbas, socialinė atskirtis ir skurdas. Siekiant ekonominio augimo, užimtumo didėjimo ir Lisabonos tikslų įgyvendinimo, vienas iš trijų Lietuvos prioritetų yra skatinti užimtumą ir investicijas į žmogiškąjį kapitalą. Tai suprantama kaip investicijos į žmogaus išsilavinimą, sveikatą, socialinę apsaugą, todėl būtinas tolesnis sveikatos priežiūros, švietimo ir socialinių paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas.

Siekiant teigiamų Lietuvos gyventojų pagrindinių sveikatos rodiklių pokyčių, formuojamos sveikos gyvensenos ir elgsenos pasirinkimo nuostatos, saugoma gyventojų sveikata nuo kenksmingų aplinkos veiksnių poveikio, gerinama ankstyvoji ligų diagnostika ir gydymo kokybė bei sudaromos vienodos sąlygos visiems šalies piliečiams gauti reikiamas sveikatos priežiūros paslaugas.

Telšių mieste pirminės asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikia VšĮ Telšių pirminės sveikatos priežiūros centras ir privačios sveikatos priežiūros įstaigos. Greitosios medicininės pagalbos skyriaus darbuotojai teikia skubią ir neatidėliotiną pagalbą grėsmingų gyvybei būklių, nelaimingų atsitikimų atvejais, esant ūmiems ir paūmėjusiems lėtiniais susirgimams 24 valandas per parą. Vaikų raidos sutrikimų ankstyvosios reabilitacijos centras teikia antrinio lygio paslaugas, t.y. teikia kompleksinę medicininę, psichologinę, socialinę ir teisinę pagalbą vaikams su vystymosi, psichiniais ir neurologiniais sutrikimais. Telšių apskrities ligoninėje yra 217 lovų, tame tarpe 19 – reabilitacijos. Paslaugų kokybei ir prieinamumui didelės įtakos turi įstaigų techninis aprūpinimas, kuris šiuo metu yra nepakankamas. Susirūpinimą kelia asmens sveikatos priežiūros įstaigų personalas: trūksta bendrosios praktikos gydytojų, odontologų, siauros srities gydytojų specialistų, dalis darbuotojų yra arba greit bus pensinio amžiaus.

Telšių miesto gyventojų apsilankymų poliklinikose ir ambulatorijose skaičius rajone pastaraisiais metais auga, tačiau sergamumo rodikliai yra mažesni nei Lietuvos.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintoje „Antrojo sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizavimo etapo strategijoje“ įtvirtinta nuostata, kad siekiant gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą, plėtojant ir artinant prie gyventojų pirminę sveikatos priežiūrą, bus siekiama, kad iki 2008 metų pabaigos ne mažiau kaip 60 procentų pirminės sveikatos priežiūros paslaugų teiktų privačiai dirbantys šeimos gydytojai, sudarantys su teritorinėmis ligonių kasomis teikiamų paslaugų apmokėjimo Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšomis sutartis.

SPRENDINIAI

Siekiant gerinti Telšių miesto gyventojų sveikatos būklę, mažinti jų sergamumą, siūlomi šie sprendiniai:

1. Ieškoti finansavimo šaltinių Telšių miesto asmens sveikatos priežiūros įstaigų infrastruktūros atnaujinimui, patalpų rekonstrukcijai, modernios, šiuolaikiškos medicininės aparatūros įsigijimui (Europos Sąjungos struktūriniai fondai, Valstybės investicijų programa, Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansinių mechanizmų programa bei kitų fondų teikiama finansinė parama).
2. Gerinti asmens sveikatos priežiūros įstaigų infrastruktūrą, skirtą labiausiai paplitusioms ir nesudėtingoms ligoms gydyti.
3. Gerinti medicinos darbuotojų darbo vietas, sudarant patrauklias sąlygas naujų specialistų pritraukimui, remti jaunų specialistų kvalifikacijos kėlimo, mokymosi išlaidas.
4. Užtikrinti kokybišką asmens sveikatos priežiūros, greitosios medicininės pagalbos paslaugų prieinamumą naujai formuojamų Telšių miesto gyvenamųjų teritorijų gyventojams, sudaryti geras sąlygas į jas nuvykti savo ar viešuoju transportu.
5. Gyventojams diegti sveikos gyvensenos nuostatas, priklausomybės ligų prevencijos klausimais, ypatingą dėmesį skiriant vaikų ir jaunimo švietėjiškoms kampanijoms.
6. Teikti informaciją visuomenei ir tikslinėms grupėms apie alkoholizmo, rūkymo, narkomanijos žalą, ŽIV/AIDS, kitas lytiškai plintančias infekcijas, organizuoti seminarus pirmos pagalbos suteikimo, traumų, nelaimingų atsitikimų ir apsinuodijimo atvejais.
7. Įgyvendinti į plačiąją visuomenę ir į specifines rizikos grupes nukreiptas psichikos sveikatos stiprinimo ir psichikos sutrikimų prevencijos programas, prioritetą teikiant svarbiausioms ir labiausiai paplitusioms šiuo metu problemoms – vaikų dvasinės sveikatos, emocinės ir socialinės raidos sutrikimų prevencijai, tėvų mokymui tinkamai auginti vaikus, savižudybių, priklausomybių ir prievartos prevencijai.
8. Skatinti gyventojus rūpintis sveikos gyvenamosios aplinkos kūrimu ir išsaugojimu, taršos mažinimu.
9. Vykdyti ankstyvos ligų diagnostikos programas, ypatingą dėmesį skiriant ligoms, kurios yra sunkiai pagydomos arba pasižymi dideliu mirtingumo rodikliu (pvz., kraujotakos sistemos ligos, piktybiniai navikai, kvėpavimo sistemos ligos ir pan.), organizuoti nemokamo sveikatos būklės pasitikrinimo kampanijas.
10. Siekiant užkirsti kelią tolimesnių neigiamų socialinių padarinių plitimui, būtina numatyti lėšų, numatančių efektyvias priemones kovoti su gyventojų sergamumu sunkiai pagydomomis priklausomybės ligomis.

SPRENDINIAI

11. Savivaldybės sveikatos priežiūros įstaigose kurti elektroninės registracijos sistemą, elektroninę paciento medicininę kortelę.
12. Įgyvendinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos „Antrojo sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizavimo etapo strategijos“ nuostatas.

2.8. Socialinė rūpyba

Socialinių paslaugų sistemos pagrindinis tikslas – teikti socialinę pagalbą įvairiomis formomis socialinėms grupėms, kurios pačios nepajėgia savarankiškai savimi pasirūpinti, bei ugdyti tokių asmenų sugebėjimą integruotis į visuomenę. Plečiama socialinių paslaugų rinka ir kokybė, didinamas socialinių paslaugų prieinamumas. Įgyvendinant socialinės paramos sistemą, rengiamos bei realizuojamos specialios priemonės, kurios nukreipiamos įvairioms tikslinėms grupėms – nepasiturintiems žmonėms, šeimoms, vaikams, jaunimui, nukentėjusiems asmenims, neįgaliesiems, senyvo amžiaus žmonėms, įvairioms socialinės rizikos grupėms.

Socialines paslaugas Telšių miesto gyventojams teikia biudžetinės įstaigos ir nevyriausybinės organizacijos. Telšių socialinių paslaugų centras teikia nestacionarias bendrąsias ir socialinės priežiūros paslaugas, konsultuoja gyventojus socialinių paslaugų klausimais, teikia socialinę pagalbą socialinės rizikos šeimoms, vienišiemis seniems ir neįgaliesiems Telšių rajono ir miesto savivaldybės gyventojams, aprūpina neįgaliuosius kompensacine technika, teikia transporto paslaugas, vykdo pabėgėlių integracijos programą. Telšių rajono senelių globos namuose ilgalaikės globos paslaugos teikiamos pensinio amžiaus žmonėms, psichikos sutrikimų neturintiems neįgaliesiems asmenims, kuriems reikalinga stacionari socialinė globa ir slauga ir kurie dėl negalios ar senatvės negali gyventi savarankiškai. Telšių vaikų su negalia centras vykdo neįgalųjų integraciją į visuomenę, ugdo ir palaiko jų socialinius įgūdžius, lavina jų kasdieninio apsitarnavimo, darbinio užimtumo, sociokultūrinius ir kitus įgūdžius. Pagrindiniai Telšių krizių centro veiklos tikslai – organizuoti bei vykdyti psichinės sveikatos priežiūrą bei teikti skubią, socialinę, psichologinę, psichoterapinę, teisinę pagalbą vaikams, jaunimui, suaugusiesiems ir jų šeimoms pavojingų krizinių išgyvenimų metu, esant kitoms psichologinėms krizėms bei išgyvenant psichologines problemas.

Daugelyje Lietuvos bei ES strateginių dokumentų prioritetą teikiamas nestacionarioms socialinėms paslaugoms. Socialinės rūpybos srityje siūlomi šie sprendiniai:

1. Gerinti ir plėtoti socialines paslaugas teikiančių įstaigų infrastruktūrą, kelti socialinių paslaugų kokybę, didinti jų prieinamumą. 2008 m. pradės veikti Telšių dienos centras, kurio statyba yra finansuojama iš ES struktūrinių fondų lėšų.

SPRENDINIAI

2. Kelti socialinių darbuotojų profesinę kvalifikaciją, užtikrinti jiems geras darbo sąlygas.
3. Vystyti vaikų ir jaunimo, neįgaliųjų, vyresnio amžiaus asmenų dienos užimtumo, trumpalaikės ir ilgalaikės socialinės globos ir laikinosios priežiūros paslaugas.
4. Įkurti savarankiško gyvenimo namus ir sudaryti sąlygas senyvo amžiaus žmonėms ir asmenims su negalia, neturintiems nuolatinės gyvenamosios vietos arba dėl kitų priežasčių negalintiems gyventi savarankiškai savo namuose, nuolat gyventi savarankiško gyvenimo namuose, suteikiant dalinę socialinių darbuotojų pagalbą. Taip pat užtikrinti pagyvenusių žmonių ir asmenų su negalia stacionarią socialinę globą ir gerinti teikiamų paslaugų kokybę.
5. Dirbti prevencinį, švietėjišką darbą su socialinės rizikos šeimomis, pavieniais asmenimis.
6. Plėtoti intensyvios krizių įveikimo pagalbą, socialinės, psichologinės, psichoterapinės, teisinės pagalbos vaikams, jaunimui, suaugusiesiems ir jų šeimoms pavojingų krizinių išgyvenimų metu paslaugas, vykdyti savižudybių prevencijos programas.
7. Bendradarbiaujant su miesto mokyklomis, parengti ir įgyvendinti nepilnamečių asmenų narkotinių medžiagų, alkoholio vartojimo, rūkymo prevencijos programas.
8. Prevencinėmis priemonėmis, bendradarbiaujant su policija, įvairiomis nevyriausybinėmis organizacijomis, spręsti nepilnamečių asmenų nusikalstamumo mažinimo problemas, siekti juos efektyviai integruoti į visuomenę.
9. Teikti pagalbą specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams ir jų šeimoms, spręsti pamokų nelankančių mokinių problemas.
10. Įgyvendinti socialinės atskirties mažinimo, neįgaliųjų, iš įkalinimo įstaigų grįžusių asmenų integracijos į visuomenę, darbo rinką programas.

3. MIESTO GAMTINĖ APLINKA

Pagrindinės želdynų funkcijas urbanizuotoje teritorijoje galima skirstyti į apsaugines ir rekreacines. Apsauginės želdynų funkcijos mieste susideda iš neigiamo antropogeninio poveikio daromo aplinkai kompensavimo, pirmiausia želdynai apsaugo nuo oro ir vandens taršos, triukšmo, dulkių. Rekreacinės želdynų funkcijos yra nemažiau svarbios, želdynai suteikia galimybes miesto gyventojams ilsėtis santykinai natūralioje erdvėje, taip pat sudaro galimybes suformuoti patrauklų žalio miesto įvaizdį.

Telšių mieste yra rengiamas Gyvenamosios urbanistinės infrastruktūros išvystymo Telšių mieste ir priemiesčio zonose specialusis planas, į kurį reikia atsižvelgti ruošiant Telšių miesto bendrojo plano sprendinius. Specialusis planas iš dalies apsprendžia Telšių miesto žaliųjų plotų išdėstymą.

Telšių miesto daromam antropogeniniam poveikiui aplinkai kompensuoti ir gerai ekologiškai būklei mieste užtikrinti neužtenka mieste esančių želdynų, šią funkciją turi atlikti ir gamtinis karkasas išsidėstęs užmiesčio teritorijoje. Vakariniame Telšių miesto pakraštyje yra išvesta geoekologinė takoskyra, kuri palaiko ir miesto ekologinį stabilumą, taip pat Telšių mieste yra migracinis koridorius einantis Mastupio slėniu.

Želdynų įstatyme (Žin., 2007, Nr. X-1241) želdynai yra klasifikuojami į atskirusius ir priklausomuosius želdynus. Atskirieji želdynai yra suformuojami tik jiems skirtuose žemės sklypuose, o priklausomieji želdynai formuojami kitų objektų žemės sklypuose. Atskirieji želdynai yra skirstomi į rekreacinės paskirties, mokslinės, kultūrinės ir memorialinės paskirties, apsauginės ir ekologinės paskirties želdynus. Rekreacinės paskirties želdynams Telšių mieste yra priskiriami visi parkai, skverai, miškai bei kai kurie kiti želdynai. Apsauginės ir ekologinės paskirties želdynams priklauso želdynai esantys Durbinio ir Mastupio upelių slėniuose, Degaičių ir pramonės rajono bei šiauriau Rainių esantys želdynai. Memorialinės paskirties želdynams priskiriamos kapinės. Želdynu paprastai yra laikomas ne mažesnio kaip 0,05 ha ploto želdinių žemės sklypas, tačiau Telšių mieste yra tikslinga išlaikyti ir mažesnio ploto rekreacinės paskirties želdiniais apaugusius žemės sklypus, kurie pagyvina miesto vaizdą.

Telšių miesto želdynų sistemos tolesniam racionalaus vystymo užtikrinimui išskiriamos keturios sprendinių grupės, kuriomis siekiama apibrėžti gamtinio karkaso tęstinumą miesto ir kaimo aplinkoje, racionalų želdynų išdėstymą mieste ir urboekologinių funkcijų atlikimą, teises ir želdynų priežiūros priemones, kurios leis sumažinti galimų konfliktų skaičių ateityje bei numatyti reikalingus želdynų tvarkymo režimus.

SPRENDINIAI

1. Siekiant užtikrinti Telšių miesto pilnavertės integracijos į gamtinę aplinką, mieste esančių žaliųjų plotų apjungimo į vieną sistemą bei ryšių su užmiesčio teritorijose išsidėsčiusiu gamtiniu karkasu yra būtina:

- 1.1. Išlaikyti priemiesčio miškų ir miesto žaliųjų plotų ryšius, tokiu būdu užtikrinant gamtinio karkaso tęstinumą miesto ir kaimo teritorijose.
- 1.2. Nemažinti esamų žaliųjų plotų bei jų apželdinimo lygio. Būtina išlaikyti mieste esančius miškus, kaip ekologinį stabilumą ir gyventojų rekreacinių poreikių tenkinimą užtikrinančius miesto elementus.
- 1.3. Kurti vieningą ir vientisą želdynų sistemą miesto teritorijoje

2. Siekiant racionalaus želdynų išdėstymo Telšių mieste:

- 2.1. Kultūros parkas turi būti baigtas įrengti, jame reikia įrengti vasaros estradą. Kultūros parkas yra centrinės reikšmės Telšių miesto želdynas.
- 2.2. Parkai, esantys prijungiamose prie Telšių miesto Rainių ir Degaičių teritorijose turi išlikti nepakitę savo plotu. Turi būti užtikrinta tinkama šių parkų priežiūra, įrengta reikalinga rekreacinė infrastruktūra. Šie parkai yra rajoninės reikšmės atskirieji želdynai.
- 2.3. Būtina įrengti želdyną, juosiantį Masčio ežerą iš visų pusių. Želdyno pagrindinė funkcija turi būti rekreacinė, jame reikia įrengti pažintinį pėsčiųjų ir dviračių taką.
- 2.4. Būtina užtikrinti Masčio ežero pasiekiamumą, tuo tikslu aplink ežerą turi būti įrengtos prieigų vietos su automobilių parkavimo aikštelėmis, galimomis vasaros kavinėmis ir kitais traukos objektais.
- 2.5. Pietrytinėje Masčio ežero pusėje turi būti įrengtas naujas parkas ir pritaikytas pilnavertei miestiečių rekreacijai.
- 2.6. Pietrytinėje Masčio ežero pusėje už Telšių miesto ribos turi būti palikta erdė apsauginiui želdynui, siekiant palaikyti gerą ekologinę būklę ir natūralius ryšius tarp gamtinių elementų miesto teritorijoje ir užmiestyje.
- 2.7. Masčio ežero sala turi būti papildomai apželdinta, joje įrengta rekreacinė infrastruktūra. Čia turi būti rekreacinės paskirties bendrojo naudojimo atskirasis želdynas.
- 2.8. Pusiasalyje vakarinėje Masčio ežero pusėje turi būti įrengtas rekreacinės paskirties želdynas, skirtas aktyviam poilsiui.
- 2.9. Telšių mieste esantys skverai turi būti sutvarkyti, papildomai apželdinti ir pritaikyti trumpalaikiam poilsiui.
- 2.10. Durbinio upelio slėnyje turi būti įrengtas apsauginės ir ekologinės paskirties želdynas, užtikrinantis ekologinę upelio apsaugą ir migracinio koridoriaus iki Masčio ežero realų funkcionavimą. Taip pat Durbinio upelio slėnyje turi būti įrengti trys rekreacinės

SPRENDINIAI

- apskirties želdynai: parkas ir du skverai, kurie turi būti pritaikyti trumpalaikiam miestiečių poilsiui.
- 2.11. Teritorijoje, esančioje tarp Degaičių ir pramonės rajono, turi būti plėtojamas apsauginės ir ekologinės paskirties želdynas, kurio pagrindinė funkcija yra užtikrinti Degaičiuose gyvenančių žmonių gyvenamosios aplinkos kokybę, mažinti pramonės rajone išmetamų teršalų sklaidimą ir neigiamą poveikį aplinkai.
- 2.12. Teritorijoje už planuojamo aplinkkelio į šiaurės vakarus nuo Rainių planuojama stambaus želdynų masyvo įveisimas. Šis želdynų masyvas turi būti padalintas į apsauginės ir rekreacinės paskirties želdynus.
3. Siekiant išvengti galimų teisinių konfliktų ir užtikrinti Telšių mieste pilnavertės želdynų sistemos suformavimą ir tolesnę efektyvią priežiūrą, būtina:
- 3.1. Rengti detaliuosius želdynų planus, siekiant užfiksuoti tikslias atskirųjų želdynų žemės sklypų ribas.
- 3.2. Miesto želdynams parengti želdyno kūrimo ir tvarkymo projektus.
- 3.3. Sukurti želdynų ir želdinių stebėsenos (monitoringo) sistemą, pagal kurią būtų periodiškai inventorizuojami želdynai ir želdiniai, stebima jų kokybė bei būklė.
- 3.4. Rengiant Telšių miesto rajonų detaliuosius planus numatyti apželdinimą planuojamoje teritorijoje.
- 3.5. Kelti želdynus prižiūrinčių darbuotojų kvalifikaciją tam skirtais mokymais.
- 3.6. Priklausomųjų želdynų normos (procentas nuo sklypo ploto) turi atitikti LR aplinkos ministro dėl Atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normų ir priklausomųjų želdynų normų (plotų) nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo įsakymą (Žin., 2007, Nr. D1-694). Jei minėtame įsakyme bus atlikti pakeitimai, Telšių miesto bendrasis planas taip pat turi būti pakeistas.
4. Siekiant užtikrinti tinkamą želdynų priežiūrą bei maksimaliai gerą jiems priskirtų funkcijų atlikimą yra išskiriami Telšių miesto atskirųjų želdynų tvarkymo režimai.
- 4.1. Telšių miesto želdynams yra išskiriami trys tvarkymo režimai: palaikomasis (1), plėtojamas (2) ir pertvarkomasis (3).
- 4.2. Palaikomojo tvarkymo režimo teritorijose siekiama išlaikyti esamas želdynų funkcijas ir struktūras, užtikrinti tinkamą želdynų tvarkymą ir nekeisti nusistovėjusių struktūrų ir naudojimo pobūdžio.
- 4.3. Telšių mieste palaikomojo režimo atskiriesiems želdynams priskiriamos mieste esančių miškų, kapinių ir parkų teritorijos (žr. Želdynų brėžinys).

SPRENDINIAI

- 4.4. Plėtojamojo tvarkymo režimo teritorijose siekiama išplėtoti esamas želdynų funkcijas, pritaikant papildomą apželdinimą ir (arba) infrastruktūros įrengimą.
- 4.5. Telšių mieste plėtojamojo tvarkymo režimo atskiriesiems želdynams priskiriamos parkų, skverų ir apsauginės paskirties želdynų teritorijos (žr. Želdynų brėžinys).
- 4.6. Pertvarkomojo tvarkymo režimo teritorijose siekiama sukurti naujus želdynus arba pakeisti esamų želdynų funkcijas.
- 4.7. Telšių mieste pertvarkomojo tvarkymo režimo atskiriesiems želdynams priskiriamos teritorijos, kuriose planuojama naujai įrengti parkus, skverus, apsauginės paskirties želdynus, kitus želdynus, turinčius apjuosti Masčio ažerą (žr. Želdynų brėžinys).

4. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS SPRENDINIAI

4.1. Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų reikšmė ir integracija į savivaldybės plėtrą

Telšių miesto bendrojo plano kultūros paveldo dalis nustato kultūros vertybių apsaugos principus Telšių mieste ir planuojamoje jo teritorinės plėtros zonoje. Kultūros paveldo dalies sprendiniai atitinka Lietuvos nacionalinės darnaus vystymosi strategijos nustatytą kultūros paveldo apsaugos (str. 23.11; Žin., 2003, Nr. 89-2039) nuostatą, teigiančią, kad Lietuvos kultūrinio savitumo išsaugojimas yra vienas iš Lietuvos darnaus vystymosi prioritetų. Pateikiami sprendiniai atitinka Lietuvos teritorijos bendrojo plano (Žin., 2002, Nr. 110-4852) kultūros paveldo apsaugos dalies sprendinius, kultūros paveldo išsaugojimą ir panaudojimą traktuojančius kaip paskatą vietovės ekonominei plėtrai (1 str., 3 sk.) bei Telšių miesto bendrojo plano kultūros paveldo dalis parengta pagal Lietuvos Respublikos Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo (Žin., 2004, Nr. 153-5571) bei kitų kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančių nacionalinių ir Lietuvos ratifikuotų tarptautinių teisės aktų reikalavimus. Rengiant šią dalį vadovautasi Telšių regiono plėtros planu 2006-2013 m. (patvirtintas Regiono plėtros tarybos 2005 11 29), Telšių rajono strateginio plėtros plano 2004-2020 m. nuostatomis.

Pateikiami sprendiniai yra siejami su gamtos paveldo apsauga ir atitinka aplinkos tvarkymo tikslus, nustatytus Europos kraštovaizdžio konvencijoje (Žin., 2002, Nr. 104-4621):

- 1) įteisinti kraštovaizdį kaip svarbią žmones supančios aplinkos sudedamąją dalį, jų bendro kultūros ir gamtos paveldo apraišką bei jų savasties pagrindą (5a str.);
- 2) integruoti kraštovaizdį kaip reiškinį į savo teritorijų ir miestų planavimo politiką bei savo kultūros, aplinkos, žemės ūkio, socialinę ir ekonominę politiką, taip pat į kiekvieną kitą politikos sritį, galinčią turėti poveikio kraštovaizdžiui (5d str.);
- 3) nustatytus kraštovaizdžius įvertinti atsižvelgiant į suinteresuotų dalyvių ir atitinkamos gyventojų grupės jiems priskiriamą ypatingą vertę (6Cb str.).

Sprendiniais įtvirtinama darnios plėtros koncepcija siekia vertingiausių objektų išsaugojimo skatinant jų naudojimą visuomenės reikmėms. Pasirinkta decentralizuotos koncentracijos plėtros kryptis įgalina sutelkti apsaugos resursus ir pastangas kompleksine kultūrine verte pasižyminčiose teritorijose. Miesto bendrojo plano sprendiniai sudaro prielaidas integruoti kultūros ir gamtos paveldo apsaugą, atgaivinti ir labiau pritaikyti viešajai kultūrinei paskirčiai didžiausia kultūrine verte pasižyminčias miesto ir jo planuojamos teritorinės plėtros zonos dalis.

4.2. Saugomi nekilnojamojo kultūros paveldo objektai ir vertingosios savybės

Telšių miesto bendrojo plano sprendiniai yra parengti įvertinus miesto istorinį kultūrinį ir estetinį kraštovaizdinį potencialą. Nustatyta, kad Telšių miesto kultūros paveldui būdinga ryški urbanistinė, kraštovaizdinė, architektūrinė, istorinė ir meninė vertė.

Didžioji Telšių miesto kultūros paveldo objektų dalis yra tarpusavyje susieti vizualiniais arba istoriniais semantiniais ryšiais ir sutelkta Telšių senamiesčio teritorijoje. Siekiant išsaugoti Telšių senamiesčio kultūrinio istorinio kraštovaizdžio vertę svarbiausiomis saugotinomis jo savybėmis laikytina architektūrinės, istorinės, archeologinės ir meninės vertybių kompleksškumas, nekilnojamojo kultūros paveldo objektų vizualinis kompozicinis bei istorinis semantinis sąryšingumas, kultūros vertybių integralumas su vertinga gamtine aplinka. Nekilnojamųjų kultūros vertybių sąrašai pateikiami atskiromis grupėmis lentelėse.

Archeologinių vietų, registruotų kaip nekilnojamosios kultūros vertybės, sąrašas pateiktas 4.1 lentelėje.

4.1 lentelė. Archeologinės vietos, registruotos kaip nekilnojamosios kultūros vertybės

Nr. plane	Nr. registre	Pavadinimas	Teritorijos plotas Ha	Adresas	Situacija	Vertė
1	2	3	4	5	6	7
A1397	A1397	Telšių senojo miesto vieta	38,14	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšių m.	Telšių miesto senamiestis, nuo Švč. Mergelės Marijos ėmimo dangun bažnyčios iki Kęstučio g., abipus Respublikos g., Masčio ežero šiaurinė pakrantė	

Urbanizuotų vietovių, registruotų kaip nekilnojamosios kultūros vertybės, sąrašas pateiktas 4.2 lentelėje.

4.2 lentelė. Urbanizuotos vietovės, registruotos kaip nekilnojamosios kultūros vertybės

Nr. plane	Nr. registre	Pavadinimas	Teritorijos plotas Ha	Adresas	Situacija	Vertė
1	2	3	4	5	6	7
U32	U32	Telšių senamiestis	50,0	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšių m.	Lietuvos š.v. dalis prie Šiaulių-Kretingos geležinkelio, Masčio ež. š. pakrantė	Urbanistinė, architektūrinė

Statinių kompleksų sąrašas pateiktas 4.3 lentelėje.

SPRENDINIAI

4.3 lentelė. Statinių kompleksai, registruoti kaip nekilnojamosios kultūros vertybės

Nr. plane	Nr. registre	Pavadinimas	Teritorijos plotas ha	Adresas	Situacija	Vertė
1	2	3	4	5	6	7
1K	G247K	Telšių spirito fabriko pastatų kompleksas	2,84	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai	Miesto centrinė dalis	Istorinė, architektūrinė, techninė
	G247K1	administracinis pastatas		Gedimino g.17/ Kalno g.21		
	G247K2	ūkinis pastatas		Gedimino g.17		
	G247K3	Pirtis		Gedimino g.17		
	G247K4	gamybinis pastatas		Gedimino g.8		
	G247K5	sarginė		Gedimino g.8		
	G247K6	sandėlis		Gedimino g.8		
	G247K7	gyvenamasis pastatas		Gedimino g.8		
	G247K8	garažas		Gedimino g.8		
2K	G331K	Pastatų kompleksas	0,19 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai	Senamiestis	Architektūrinė, istorinė
	G331K1	pastatas		Respublikos g. 49		
	G331K2	namas		Ežero g. 2		
3K	G334K	Telšių bernardinų vienuolyno ir kunigų seminarijos statinių kompleksas	0,75 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai	Senamiestis	Architektūrinė, istorinė, kraštovaizdinė
	G334K1	Šv. Antano Paduviečio katedra		Katedros g. 2		
	G334K2	Vienuolyno namas		Katedros g. 6		
	G334K3	Šventoriaus vartai				
	G334K4	Kunigų seminarija		Katedros g. 6		

Statinių, registruoti kaip nekilnojamosios kultūros vertybės, sąrašas pateiktas 4.4 lentelėje.

4.4 lentelė. Statiniai, registruoti kaip nekilnojamosios kultūros vertybės

Nr. plane	Nr. registre	Pavadinimas	Teritorijos plotas Ha	Adresas	Situacija	Vertė
1	2	3	4	5	6	7
1S	S214	Kripta	0,003494	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Katedros g. 2	Šv. Antano Paduviečio katedros rūšio šiaurinė dalis	Istorinė vertė
2S	S222	Mokykla, vad. Žemaitės	3,5	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Šviesos g. 15	Miesto šiaurės rytinė dalis	Architektūrinė
3S	S471	Elektrinė	0,417	Telšių aps. Telšių r. sav.	Senamiestis, Masčio ež. š.v. krantas	Istorinė, technologinė,

TELŠIŲ MIESTO SAVIVALDYBĖS BENDRASIS PLANAS

SPRENDINIAI

				Telšiai Telšės g. 12		architektūrinė
4S	S701	Telšių iždinės pastatas	0,11	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Turgaus a.15/ Iždinės g. 12	Senamiestis	Architektūrinė
5S	S702	Amatų mokykla	0,50	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Muziejaus g. 29	Miesto vakarinė dalis, Masčio ež.š.v. krantas	Architektūrinė
6S	S703	Žemaičių muziejus „Alka“	1,00	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Muziejaus g. 31	Miesto v. dalis, Masčio ež.š.v. krantas	Architektūrinė
7S	S704	Telšių miesto teatras	0,40	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Respublikos g.18/ Katedros g. 1	Senamiestis	Architektūrinė
8S	S705	Telšių teismo rūmų pastatas	0,14	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Pašto g.6/ Žalioji g. 12	Senamiestis	Architektūrinė
9S	S706	Pastatas	0,03	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Respublikos g. 9	Senamiestis	Architektūrinė .
10S	S707	Pastatas	0,06	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Respublikos g. 11	Senamiestis	Architektūrinė
11S	S708	Pastatas	0,02	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Respublikos g. 13	Senamiestis	Architektūrinė
12S	S715	Pastatas	0,05 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Respublikos g. 4	Senamiestis	Architektūrinė
13S	S716	Pastatas	0,05 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Respublikos g. 6	Senamiestis	Architektūrinė
14S	S717	Pastatas	0,06 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Respublikos g. 8	Senamiestis	Architektūrinė
15S	S718	Pastatas	0,04 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Respublikos g. 10	Senamiestis	Architektūrinė
16S	S719	Pastatas	0,04 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Respublikos g. 21	Senamiestis	Architektūrinė

TELŠIŲ MIESTO SAVIVALDYBĖS BENDRASIS PLANAS

SPRENDINIAI

17S	S720	Pastatas	0,02 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Respublikos g. 37	Senamiestis	Architektūrinė
18S	S721	Pastatas	0,04 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Respublikos g. 41	Senamiestis	Architektūrinė
19S	S722	Pastatas	0,03 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Respublikos g. 43	Senamiestis	Architektūrinė
20S	S723	Pastatas	0,06 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Respublikos g. 53	Senamiestis	Architektūrinė, istorinė
21S	S724	Mokykla	0,06 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Kalno g. 1/ Katedros g. 3	Senamiestis	Architektūrinė, istorinė
22S	S725	Pastatas	0,15 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Kalno g. 16/ Žemaitės g. 23	Senamiestis	Architektūrinė
23S	S726	Pastatas	0,09 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Kęstučio g. 3	Senamiestis	Architektūrinė
24S	S727	Namas	0,01 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Kęstučio g. 10	Senamiestis	Architektūrinė
25S	S728	Pastatas	0,04 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Turgaus a. 8	Senamiestis	Architektūrinė
26S	S729	Namas	0,10 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Turgaus a. 9	Senamiestis	Architektūrinė
27S	S730	Namas	0,10 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Turgaus a. 11	Senamiestis	Architektūrinė
28S	S731	Pastatas	0,02 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Turgaus a. 16	Senamiestis	Architektūrinė
29S	S732	Namas	0,22 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Ežero g. 1	Senamiestis	Architektūrinė

SPRENDINIAI

4.4 lentelės tęsinys

1	2	3	4	5	6	7
30S	S733	Pastatas	0,06 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Daukanto g. 14/ Saulės g. 2	Senamiestis	Architektūrinė, istorinė
31S	S734	Vyskupų rūmai	0,8 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Katedros g. 5/ Kalno g. 2	Senamiestis	Architektūrinė
32S	S811	Namas	0,07	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Birutės g. 30	Miesto centrinė dalis	Istorinė
33S	S859	Telšių stačiatikių Šv. Mikalojaus cerkvė	0,12 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Žalgirio g. 8	Miesto šiaurinė dalis	Architektūrinė
34S	S860	Telšių Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų bažnyčia	0,33 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Šviesos g. 2	Senamiestis	Architektūrinė
35S	S861	Telšių sinagoga	0,07 (U32)	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Aukštoji g. 3	Senamiestis	Architektūrinė
36S	S862	Telšių ješibotas	0,29	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Iždinės g. 11	Senamiestis	Architektūrinė, istorinė

Atskirai lentelėje 4.5 pateikiamas į laikiną apskaitą įtrauktų objektų sąrašas.

4.5 lentelė. Objektai, įtraukti į laikiną apskaitą

Nr. plane	Kodas	Pavadinimas	Teritorijos plotas Ha	Adresas	Situacija	Vertė
1	2	3	4	5	6	7
O1	DV 3045	Koplytstulpis 19pb 20pr		Džiugo g.14		
O2	LA 526	Pastatas		Ežero g.11		
O3	LA 523	Pastatas		Gedimino g.3		
O4	LA 524	Pastatas		Kalno g.10		
O5	LA 525	Pastatas		Pašto g.3		
O6	IP 1759	Pastatas		Žalioji g. 4		
O7	IP 1753	Namas		Kalno g.17		
O8	IP 1755	Namas		Birutės g. 50		

SPRENDINIAI

Laidojimo vietų registruotų kaip nekilnojamosios kultūros vertybės sąrašas pateiktas 4.6 lentelėje.

4.6 lentelė. Laidojimo vietos, registruotos kaip nekilnojamosios kultūros vertybės

Nr. plane	Nr. registre	Pavadinimas	Teritorijos plotas ha	Adresas	Situacija	Vertė
1	2	3	4	5	6	7
1L	L49	Telšių m. žydų senosios kapinės	2,3	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Stoties g.	110 m į š. nuo Stoties g. ir Gėlių g. sankirtos	Istorinė vertė
2L	L50	Lietuvos karių kapai	0,004269	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Gėlių g.	Miesto kapinių š.r. dalis	Istorinė vertė
3L	L1395	J.Butkaus - Butkų Juzės kapas	0,000426	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Gėlių g.	Kapinių v. dalis, 10 m į v. nuo centrinio tako	Istorinė vertė
4L	L 1396	O.Goldnerio (O.Goeldner) kapas	0,000578	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Gėlių g.	Kapinių centrinė dalis, 4 m į š.r. nuo centrinio tako	Istorinė vertė
5L	L1397	A.Gargaso (Gargo) ir I.Noreikos kapas	0,000442	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Katedros g.	Šv.Antano Paduviečio katedros šventoriaus p.v. dalis, 3 m į š. nuo šventoriaus tvoros	Istorinė vertė

Atskirai lentelėje 4.7 pateikiamas į laikiną apskaitą įtrauktų laidojimo vietų sąrašas.

4.7 lentelė. Laidojimo vietų, įtrauktų į laikiną apskaitą sąrašas

Nr. plane	Kodas	Pavadinimas	Teritorijos plotas ha	Adresas	Situacija
1	2	3	4	5	6
	AV 1516	Želvaičių senkapiai, vad.Narvydo kapukais	1,4	Telšiai	
	IR 357	Kapai (Rainių kankinių)		Kapinėse Gėlių g.	
	IV 1171	Kapai (A.Jasenauskas)		Kapinėse Gėlių g.	
	IV 661	Karių kapinės		Šviesos g.	

Neveikiančių kapinių sąrašas pateiktas 4.8 lentelėje.

SPRENDINIAI

4.8 lentelė. Neveikiančių kapinių sąrašas

Nr. plane	Pavadinimas	Teritorijos plotas Ha	Apsaugos zonos plotas ha	Situacija
1	3	4	5	6
	Kalnėnų k. senosios kapinės	0,122	0,180	Telšių m., šalia AB „Žemaitijos pienas“ teritorijos“
	Telšių m. senosios kapinės, vad. „Pokulierkapiais“	0,090	0,086	Telšių m., Džiugo ir Ramunių g. sankryža
	Vokiečių karių kapinės			Telšių m. Luokės g.

Įvykių vietų, registruotų kaip nekilnojamosios kultūros vertybės, sąrašas pateiktas 4.9 lentelėje.

4.9 lentelė. Įvykių vietos, registruotos kaip nekilnojamosios kultūros vertybės

Nr. plane	Nr. registre	Pavadinimas	Teritorijos plotas ha	Adresas	Situacija	Vertė
1	2	3	4	5	6	7
II	I69	Žydų žudynių vieta ir kapas	0,045	Telšių aps. Telšių r. sav. Telšiai Kalnėnų g.	Miesto š. dalis, 0,8 km į p.v. nuo Sedos ir Mažeikių g. sankryžos, 0,35 km į š.r. nuo Durbino up.	Istorinė

4.3. Nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkybos ir naudojimo kryptys ir prioritetai

Remiantis LR Nekilnojamųjų kultūros paveldo apsaugos įstatymo 3 str. 1 sk., visi objektai, saugoti kaip nekilnojamosios kultūros vertybės, pagal įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo įgyvendinimo“ 9 straipsnį (Žin., 1996, Nr. 14-355), pripažįstami Kultūros vertybių registre registruotomis nekilnojamosiomis kultūros vertybėmis. Pateikiamas nekilnojamojo kultūros paveldo objektų sąrašas nėra baigtinis, todėl pagal šio bendrojo plano nuostatas rengiant kitus teritorijų planavimo dokumentus reikalinga vadovautis atnaujintu sąrašu.

Kultūros paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose planuojama veikla turi būti reglamentuojama kultūros paveldo specialiaisiais planais bei kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančiais aktais.

Individualūs apsaugos reglamentai sudaromi ir išduodami jų valdytojams per 20 darbo dienų nuo valdytojų raštiškų prašymų gavimo dienos Kultūros paveldo departamente (jo teritoriniame padalinyje) ar Savivaldybės paveldosaugos padalinyje (LR Kultūros ministro 2005

SPRENDINIAI

m. balandžio 19 d. įsakymas Nr. IV-154 Dėl nekilnojamojo kultūros paveldo objekto pavyzdinio apsaugos reglamento patvirtinimo).

Apsaugos specialieji planai rengiami skelbiamų saugomais kultūros paveldo objektų ir steigiamų saugomomis vietovių teritorijų, apsaugos zonų riboms nustatyti ar pakeisti. Kultūros paveldo vertybių tvarkyba ir naudojimas vykdomi pagal specialiuosius teritorijų planavimo dokumentus, strateginius planus, tikslines programas ir tvarkomuosius paveldosaugos darbų projektus. Jei objektų, įrašytų į Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą, apsaugos zonos nėra nustatytos, joms taikomi reikalavimai, nustatyti LR Nekilnojamųjų kultūros paveldo apsaugos įstatymo (Žin., 2004, Nr. 153-5571) 9 str. 5 p. ir LR vyriausybės Specialiųjų Žemės ir miško naudojimo sąlygų XIX p. (Žin., 1992 08 10, Nr. 22-652).

Į Kultūros vertybių registrą įtraukti Telšių miesto teritorijoje esantys objektai naudotini mokslinio pažinimo, viešojo pažinimo ir naudojimo ar viešosios pagarbos tikslams. Privalomieji jų apsaugos reikalavimai yra nustatomi Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo numatyta tvarka nepriklausomai nuo teritorijos plėtros koncepcijos. Skelbiamų ar paskelbtų saugomais objektų tvarkyba vykdoma vadovaujantis Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 23 str. Naudojimo reikalavimai nustatomi nekilnojamosios kultūros vertybės pase. Paveldosauginiai reikalavimai nustatomi apsaugos sutartyse ir kultūros vertybės apsaugos reglamente.

Nekilnojamojo kultūros paveldo objektai tvarkomi pagal LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 23 str. nuostatas, prižiūrimi pagal šio įstatymo 14 str. 3 dalies nuostatas.

Saugomų kultūros paveldo objektų teritorijoms nustatyta pagrindinė tikslinė konservacinė žemės naudojimo paskirtis (LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas, 20 str.).

Telšių senamiestis U32 saugomas viešajam pažinimui ir naudojimui. Saugomas senamiesčio gatvių tinklas, aikštės planas, užstatymo fragmentai, centrinės dalies tūrinė erdvinė kompozicija, miesto panoramos.

Telšių senojo miesto vieta A1397 saugoma moksliniam pažinimui. Žydų žudynių vieta ir kapas I39 bei ir laidojimo vietos L49, L50, L1395, L1396 ir L1397 saugomos viešajam pažinimui ir naudojimui bei viešajai pagarbai. Į Kultūros vertybių sąrašą įtraukti Telšių miesto statiniai, Spirito fabriko statinių kompleksas G247K, Pastatų kompleksas G331K saugomi viešajam pažinimui ir naudojimui. Telšių bernardinų vienuolyno ir kunigų seminarijos statinių kompleksas G334K, Sinagoga S861, Kripta S214 ir Cerkvė S859 saugomos viešajam pažinimui ir naudojimui bei viešajai pagarbai.

Telšių miesto nekilnojamojo kultūros paveldo objektai tvarkomi ir naudojami atsižvelgiant į jų vertingąsias savybes ir teritorinį kontekstą. Teritorinės apsaugos priemonės

SPRENDINIAI

tikslinga nustatyti nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentais (Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklės, Žin., 2005, Nr. 81-2973).

Tikslinga rengti Telšių miesto kultūros vertybių apsaugos projektus, kurie padėtų telkti valstybės ir savivaldybės lėšas kultūros paveldo išsaugojimui ir atgaivinimui bei ES struktūrinių fondų paramai gauti. Nekilnojamojo kultūros paveldo saugojimo priemonės turi apimti ir vietos bendruomenės rėmimo būdus. Tikslinga numatyti ir įgyvendinti socialinės plėtros priemonės, skirtas Telšių miesto bendruomenei įtraukti į teritorijų planavimo ir kultūros paveldo saugojimą.

Telšių miesto kultūros paveldo objektų tyrimams, tvarkybai, priežiūrai ir pritaikymui visuomenės reikmėms būtina skirti žymiai daugiau lėšų. Privačių prieinamų visuomenei lankyti valstybės saugomų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tyrimų (taikomųjų) ir avarijos grėsmės pašalinimo, konservavimo, restauravimo darbų bei jų projektavimo išlaidos gali būti kompensuojamos pagal Privačios nuosavybės – prieinamų visuomenei lankyti valstybės saugomų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkomųjų paveldosaugos darbų išlaidų kompensavimo taisyklės (Žin., 2006, Nr. 101-3920). Tikslinga parengti ir įteikti nekilnojamojo kultūros paveldo objektų savininkams ir naudotojams šių objektų vertės išsaugojimo ir naudojimo rekomendacijas.

Nustačius, kad Telšių mieste yra daugiau objektų, svarbių miesto kultūros paveldo savitumo aspektu, savivaldybė gali priimti sprendimą inicijuoti jų skelbimą saugomais. Priėmus sprendimą inicijuoti kultūros paveldo objekto skelbimą saugomu, gali iki 6 mėnesių būti apriboti ar uždrausti darbai, kurie pačiame objekte, jo teritorijoje ar apsaugos zonoje galėtų pažeisti vertingąsias savybes. Jei teritorija ir apsaugos zona nenustatytos, apriboti ar uždrausti darbus galima iki 250 metrų atstumu nuo objekto. Jeigu dėl nepalankių klimato sąlygų trūkstami tyrimai neatliekami, terminas gali būti pratęstas iki 8 mėnesių (12 str. 5 p., LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas; Žin., 2004, Nr.153-5571). Per šį terminą šio įstatymo nustatyta tvarka turi būti atlikti trūkstami tyrimai, parengtas ir suderintas teritorijos ir apsaugos zonos ribų projektas, reikalui esant, statinys užkonservuotas ir atlikti kiti kultūros paveldo objekto skelbimo saugomu procedūros veiksmai. Bendrojo plano kultūros paveldo apsaugos sprendinių įgyvendinimo stebėseną (monitoringą) turi būti vykdoma pagal Nekilnojamojo kultūros paveldo stebėsenos taisyklės (Žin., 2005, Nr.86-3242). Stebėsenos rezultatai: stebėjimo ir fiksavimo duomenys, vertingąsias savybes naikinančių ar žalojančių poveikių vertinimas, apibendrinimas ir prognozavimas, turi būti teikiami už kultūros paveldo apsaugą ir teritorijų planavimą atsakingoms institucijoms.

5. TELŠIŲ MIESTO SUSISIEKIMO SISTEMOS VYSTYMAS

5.1. Sprendimų priėmimo prielaidos

Telšių miesto pagrindiniai keleivių ir krovinių vežimai perspektyvoje numatomi vykdyti esamu magistraliniu, krašto ir rajoniniais keliais.

Rytų – vakarų kryptimi pagrindine automobilių ir geležinkelio transporto ašimi išliks magistralinis automobilių kelias A11 Šiauliai – Palanga ir geležinkelio linija Šiauliai – Klaipėda. Šie keliai jungia Telšius su Klaipėda, Kretinga, Palanga, Plunge, Šiauliais. Taip pat rytų – vakarų kryptimi beveik lygiagrečiai magistraliniam keliui A11 Šiauliai – Palanga praeina rajoninis kelias Nr.4606 Telšiai – Lieplaukė – Plungė.

Iš Telšių miesto pietų kryptimi praeina krašto kelias Nr.160 Telšiai – Varniai – Laukuva. Šis kelias sujungia Telšius su tarptautiniu IXB transporto koridoriumi – automagistrale A1 Vilnius – Kaunas – Klaipėda. Taip pat pietų kryptimi eina rajoninis kelias Nr. 4601 Telšiai – Žarėnai – Tverai – Laukuva.

Šiaurės – vakarų kryptimi iš Telšių miesto eina krašto kelias Nr.161 Telšiai – Seda, kuris jungia Telšius pro Seda su Mažeikiais ir Skuodu ir rajoninis kelias Nr.4603 Telšiai – Alsėdžiai – Barstyčiai – Skuodas.

Telšių miesto perspektyvinės susisiekimo sistemos sprendiniai orientuoti į gyventojų poreikius, miesto ekonominę ir ūkinę veiklą.

Perspektyvoje Telšių miesto susisiekimo sistemą sudarys dvi transporto rūšys – automobilių transportas ir geležinkelis. Miesto susisiekimo infrastruktūros vystymas turi užtikrinti patogų keleivių ir krovinių vežimą šiomis transporto rūšimis mieste bei gerus transportinius ryšius su visos Lietuvos susisiekimo tinklu. Perspektyvoje dėmesys turi būti skiriamas tranzitinių automobilių krovinių srautų eliminavimui iš miesto centro teritorijos, geram miesto gyventojų, pramonės bei turizmo transportiniam aptarnavimui. Telšių miesto susisiekimo sistema numatyta su minimaliu neigiamu poveikiu aplinkai ir gyventojams.

Pagrindiniai Telšių miesto išorės transportiniai ryšiai perspektyvoje išliks su kaimyniniais miestais Plunge, Palanga, Klaipėda, Mažeikiais, Šiauliais.

Po modernizavimo magistralinis kelias A11 Šiauliai–Palanga turės teigiamą įtaką miesto susisiekimo sistemai, nes jis nepraeina per pačią miesto teritoriją, tačiau sudaro palankias sąlygas vystyti Telšių miesto transporto aptarnavimo infrastruktūrą, steigti logistikos centrus, palaikyti bei plėtoti transportinius ryšius.

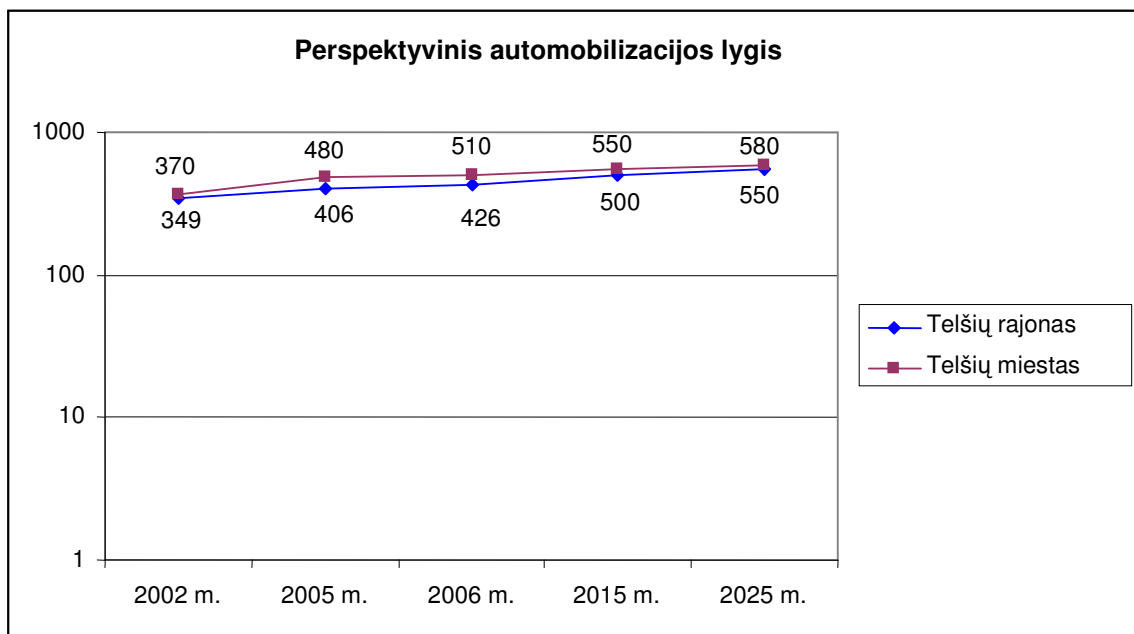
SPRENDINIAI

Magistralinis kelias A11 Šiauliai–Palanga kartu su geležinkelio linija Šiauliai–Klaipėda sudaro integruotą transporto koridorių praeinantį palei Telšių miestą. Lietuvos Respublikos teritorijos Bendrajame plane šią geležinkelio liniją numatyta modernizuoti. Susisiekimo sistemos modernizavimas ir vystymas sąlygos didesnes galimybes Telšių miesto ekonominei plėtrai ir jos integravimuisi į visos Lietuvos susisiekimo sistemą ir per ją į Europos Sąjungos transporto tinklą.

Telšių mieste automobilizacijos lygis 2025 m. prognozuojamas 580 automobilių 1000 gyventojų (5.1 lent. ir 5.1 pav.), toks aukštas automobilizacijos lygis ženkliai įtakos transporto infrastruktūros plėtrą.

5.1 lentelė. Perspektyvinis Telšių miesto ir rajono automobilizacijos lygis

Regionas	2002 m.	2005 m.	2006 m.	2015 m.	2025 m.
Telšių miestas	370	480	510	550	580
Telšių rajonas	349	406	426	500	550

5.1 pav. Perspektyvinis automobilizacijos lygis Telšių mieste ir rajone

Aplinkeliai padėtų išvengti tranzitinių transporto srautų, kurie šiuo metu susidaro pagrindinėse miesto gatvėse (5.2 lent.).

Artimiausioje perspektyvoje, Telšiuose siekiant užtikrinti eismo dalyvių saugumą, būtina planuoti ir įrengti ties urbanizuojamomis teritorijomis dubliuojančias gatves ir sumažinti tiesioginių įvažiavimų skaičių, orientuotis į Bendrajame plane pateiktą kelių tinklo plėtros planą.

SPRENDINIAI

Miesto susisiekimo problemas iš esmės padės išspręsti Telšių miesto ir priemiesčio zonos specialiajame plane numatytas pietinis ir vakarinis aplinkkeliai (vakarinė intensyvaus judėjimo gatvė).

5.2 lentelė. Esamas ir perspektyvinis pagrindinių Telšių miesto gatvių tinklo apkrovimas (aut./val.)

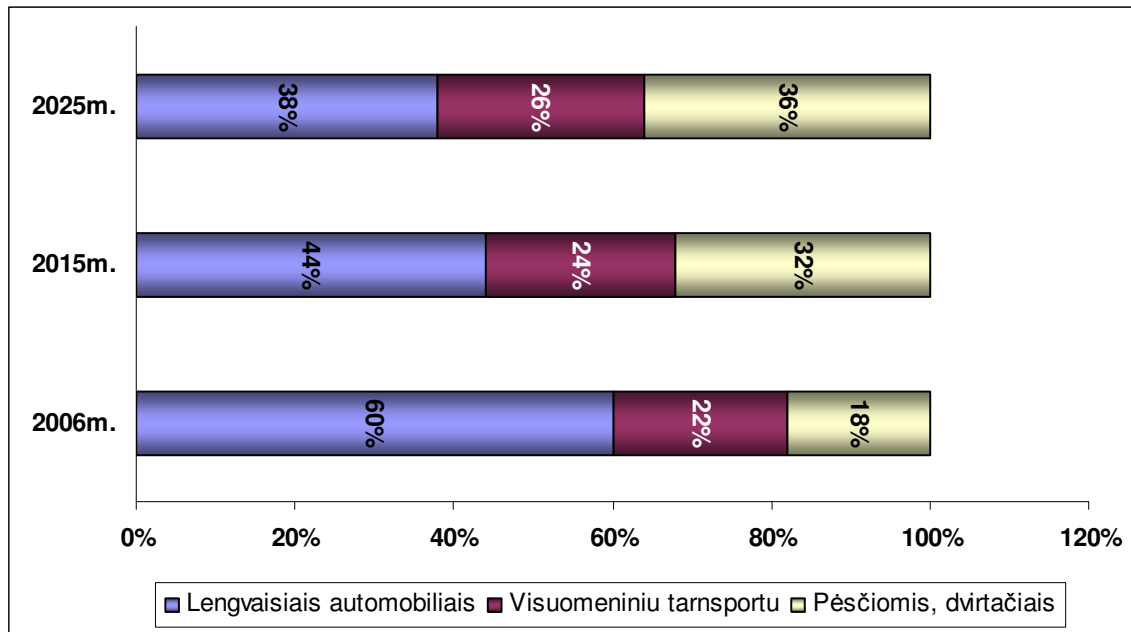
Nr.	Gatvės pavadinimas	Automobiliai per valandą	
		2007 m.	2017m.
1.	Sedos g.	650 - 1432	950-1900
2.	Karaliaus Mindaugo g.	300 – 650	500 - 1100
3.	Daukanto g.	190 - 660	350 - 950
4.	Stoties g.	270	450
5.	Gedimino g.	570	850
6.	Žemaitės g.	570	850
7.	Kęstučio g.	330	550
8.	Luokės g.	470 - 820	750 - 1000
9.	Masčio g.	360	550
10.	Nemuno g.	30	100
11.	Šviesos g.	70	200
12.	Turgaus a.	890	1050
13.	Telšės g.	120	250
14.	Pirties g.	80	200
15.	Respublikos g.	1100	1400
16.	Plungės g.	580 – 650	850 - 950
17.	Sukilėlių g.	290	500
18.	Alyvų g.	170	300
19.	Dariaus ir Girėno g.	960	1100
20.	Muziejaus g.	560 – 830	850 - 1000

Telšių mieste susisiekimo problemų ir poveikio aplinkai nuo automobilių transporto mažinimas, susisiekimo infrastruktūros plėtra gali būti pasiekta racionalių teritorijų užstatymu ir socialinės infrastruktūros plėtra. Perspektyvoje būtina siekti viešojo transporto aptarnavimo kokybinio šuolio, kad vežimai šia ekologiška ir ekonomiška transporto rūšimi efektyviai pradėtų konkuruoti su lengvaisiais automobiliais, taip pat įvedant Telšių mieste eismo apribojimus automobiliams ir jų stovėjimui. Vykstant Telšių miesto plėtrai dėl padidėjusių atstumų neišvengiamai mažės kelionių atliekamų pėsčiomis ir dviračiais, todėl tik nuo bendros miesto susisiekimo strategijos priklausys ar gyventojai atliks kelionės viešuoju transportu, ar individualiais automobiliais (5.2 pav.).

Artimiausiu metu būtina mažinti Telšių miesto centrinės dalies apkrovimą formuojant naujus susisiekimo koridorius ir miesto aplinkkelius, formuoti aiškų ir rišlų miesto gatvių tinklą,

SPRENDINIAI

vystyti miesto autobusų maršrutinį tinklą, mažinti susisiekimą lengvaisiais automobiliais miesto teritorijoje.

5.2 pav. Esama ir perspektyvinė Telšių miesto gyventojų kelionių struktūra (%)

Svarbiausi Telšių miesto susisiekimo sistemos tikslai:

- 1) didinti miesto konkurencingumą ir integruotis į šalies ir tarptautinį susisiekimo tinklą;
- 2) subalansuoti miesto susisiekimo infrastruktūros ir urbanistinę plėtrą, mažinti gyventojų transportinį mobilumą;
- 3) skatinti gyventojus pasirinkti savo kelionėms viešąjį transportą, mažinti neigiamą transporto poveikį miesto aplinkai ir eliminuoti transporto srautus iš miesto centrinės dalies;
- 4) didinti gyvenimo kokybę ir gyventojų saugumą, vystyti žaliųjų takų tinklą miesto teritorijoje;
- 5) subalansuoti gatvių tinklo struktūrą, panaikinti tranzitinio transporto eismą miesto teritorijoje;
- 6) siekti susisiekimo sistemos plėtros tęstinumo;
- 7) nustatyti savivaldybės, valstybės ir ES struktūrinių fondų remiamas pagrindines ir efektyviausias susisiekimo infrastruktūros plėtros kryptis.

Telšių miesto susisiekimo sistemos perspektyvinė plėtra yra tiesiogiai susijusi su bendra miesto urbanistine plėtra. Pagrindinės galimos miesto plėtros kryptys, kurias diktuoja, magistralinio geležinkelio ir kelių jungtys, inžinerinių tinklų koridoriai, esami valstybiniai miškai, numatomos pietų ir vakarų kryptimi.

5.2. Išorės susisiekimo tinklo plėtra ir apkrovimas

Didžiausias sunkiojo krovinio transporto eismas ateityje bus magistraliniame kelyje Nr. 11 Šiauliai – Palanga ir krašto kelyje Nr. 160 Telšiai – Varniai – Laukuva (5.3 lent.).

5.3 lentelė. Perspektyvinis paros transporto eismo intensyvumas Telšių miesto prieigose (aut./parą)

Kelias	2006	2010	2015
A11 Šiauliai – Palanga 59,18 km	2875	3800	4800
A 11 Šiauliai – Palanga 65,58 km	4019	5700	7600
160 Telšiai – Varniai – Laukuva 4,54 km	5140	6300	8500
161 Telšiai - Seda	843	1250	1550
4601 Telšiai - Žarėnai - Tverai - Laukuva	825	1400	1900
4603 Telšiai - Alsėdžiai - Barstyčiai - Skuodas	2231	2800	3100
4606 Tešliai - Lieplaukė - Plungė	1913	2500	2900

Perspektyviniai sunkiojo transporto srautai didžia dalimi priklausys nuo vykdomos Telšių miesto ūkinės veiklos pobūdžio bei esamos geležinkelio linijos panaudojimo intensyvumo. Paskutiniųjų metų tendencijos rodo, kad sunkiojo transporto srauto augimas buvo labai didelis. Šiuo atveju yra labai palanku, kad yra įrengtas Telšių miesto rytinis aplinkkelis, kuris išsprendžia tranzitinio srauto keliamas problemas. Kuomet ateityje bus įrengtas miesto vakarinis ir pietinis aplinkkelis, tai visi tranzitiniai srautai aplenks miestą. Perspektyviniam laikotarpiui priimtas metinis krovinio transporto srautų procentinis augimas – 3 procentai.

5.3. Miesto gatvių tinklo formavimas ir plėtra

Telšių miesto urbanistinė plėtra yra pastoviai vykstantis procesas tiesiogiai susijęs su ekonominėmis ir socialinėmis sąlygomis, gyventojų migracija, kintančiu gyventojų skaičiumi ir gyventojų gyvenamuoju plotu. Pagal urbanistinę plėtrą vystomas ir susisiekimo sistemos infrastruktūros tinklas, atliekamas esamų gatvių bei sankryžų modernizavimas.

Prioritetas teikiamas Telšių plėtrai integruojant į miesto teritoriją esamus sodus. Didžiausią gyvenamosios teritorijos vystymo potencialą turi Ryškėnų gyvenvietė. Šalia gyvenvietės esanti teritorija (tarp kelio Nr.4601 Telšiai – Žarėnai – Tverai – Laukuva ir Masčio ežero) yra labai tinkama gyvenamosios zonos plėtrai; čia patogus susisiekimas su miesto centru.

SPRENDINIAI

Kita vieta yra prie rytinės Masčio ežero pakrantės, kurią iš rytų pusės riboja kelias Nr.160 Telšiai – Varniai – Laukuva. Šiose plėtros teritorijose susisiekimo tinklas nepakankamai yra rišlus ir išvystytas, todėl bus reikalingos papildomos investicijos jo plėtrai ir modernizavimui. Šios teritorijos susisiekimas su pagrindine miesto teritorija realizuojamas siauromis esamomis gatvėmis. Susisiekimas su priemiestine zona ir priemiestiniais keliais yra silpnas, todėl vienas iš pirmaeilių uždavinių formuojant Telšių miesto gatvių-kelių tinklą būtų Telšių miesto vakarinės intensyvaus judėjimo gatvės (aplinkkelio) ir pietinio aplinkkelio įrengimas.

Telšių miesto gatvių tinklo struktūrą ateityje formuos jungtys, kurių realizavimas gali būti pakankamai ilgalaikis procesas, nes dalis šių jungčių praeitų per konvertuojamas ar rekonstruojamas teritorijas. Svarbu, kad šios struktūros realizavimas būtų pakankamai nuoseklus, nepriklausomai nuo atskirų teritorijų planavimo dokumentų ir jų galiojimo trukmės. Patvirtinus miesto BP būtina parengti magistralinių gatvių ir perspektyvinių trasų raudonųjų linijų rekomendacijas, kurios būtų toliau tikslinamos sekančiose projektavimo stadijose rengiant detaliuosius ar specialiuosius planus.

Telšių miesto pagrindinę urbanistinę ašį rytų-vakarų kryptimi ir toliau formuos per miesto senamiesčio teritoriją praeinančios Luokės, Turgaus, Respublikos, Plungės gatvė. Siekiant palapsniui sumažinti šios ašies apkrovimą, numatoma pietinio aplinkkelio trasa, kuri palapsniui turėtų perimti pagrindinius esamos šios transporto ašies srautus.

Visiškai sutvarkius ar nutiesus naujas trasas, pagrindinė miesto urbanistinė ašis turėtų būti skirta daugiau viešojo transporto, bei dviratininkų-pėsčiųjų eismui su ribotu ir mokamu automobilių parkavimu.

Perspektyvinės gatvės rekomenduojamose naujose miesto ribose (5.4 lent.). Urbanistinė plėtra galima tik suformavus naują gatvių tinklą ir nutiesus dubliuojančias gatves ties esamais krašto keliais. Kol planuojamos gatvės ir keliai yra už esamų oficialių miesto ribų, jiems galioja kelių techniniai reikalavimai ir apsaugos zonos.

5.4 lentelė. Perspektyvinė svarbiausių Telšių miesto gatvių tinklo struktūra

	B2	C1	C2	D1	Iš viso
Ilgis - km	38,0	12,0	18,0	22,0	90,0
Procentas	42,3	13,3	20,0	24,4	100%

Žvyro dangos sudaro Telšių mieste apie 29,9 procento ir tai atsiliepia naujų gyvenamųjų rajonų aptarnavimo kokybei, transporto priemonių eksploatacijai, nes nemaža šių dangų dalis yra

nekokybiška. Esamų gatvių dangos kokybės gerinimas yra vienas iš neatidėliotinių tikslų, kuriuos šiuo metu ir atlieka Telšių savivaldybė.

Transporto laidumą ir eismo organizavimą Telšių miesto teritorijoje apsunkina žemi gatvių techniniai parametrai, nes didžioji dalis miesto gatvių (60 procentų) turi tik 2 eismo juostas, pastoviai kinta gatvių važiuojamosios dalies parametrai. Siūloma iš esmės pagerinti gatvių techninius parametrus, didinant gatvių, turinčių 3-4 eismo juostas, skaičių ir plėtojant eismo juostų skaičių prieš sankryžas. Koordinuoto eismo reguliavimo įvedimas pagrindinėje miesto trasoje – Plungės, Respublikos, Turgaus, Luokės gatvėse natūraliai padidintų laidumą iki 17-20 procentų, pagerėtų eismo saugumo sąlygos. Tas tiesiogiai susiję ir su bendro naudojimo automobilių stovėjimo aikštelių įrengimo vietomis. Centro ir senamiesčio teritorija ir jų užstatymo pobūdis neturi jokių realių galimybių įrengti reikiamą automobilių stovėjimo vietų skaičių ir automobilių stovėjimas šioje teritorijoje turi būti apmokestintas.

5.4. Miesto gatvių tinklo perspektyvinis apkrovimas

Labiausiai apkrautos šiuo metu yra pagrindinės Telšių miesto gatvės: Sedos, Respublikos, S. Dariaus ir S. Girėno, Karaliaus Mindaugo, S. Daukanto, Gedimino, Žemaitės, Luokės, Turgaus, Plungės, Muziejaus, kuriose valandinis transporto srautas viršija 400 - 500 automobilių per valandą abiem kryptimis. Perspektyvinis transporto eismo intensyvumo augimas Telšių miesto gatvėse pagal kitų analogiškų Lietuvos miestų tendencijas gali siekti 3 – 4 procentus per metus. Tai reiškia, kad transporto srautai miesto gatvėse ateityje vidutiniškai išaugs apie 1,8-2,2 karto.

Pagrindinį miesto susisiekimo karkasą formuoja B2 kategorijos gatvių ir kelių tinklui priskirtos gatvės ir keliai. Tikimybė, kad per artimiausią dešimtmetį pagrindinių miesto ir užmiesčio transportinių ryšių realizacija iš esmės galėtų pasikeisti yra maža. Labai reikėtų sumažinti Turgaus ir Respublikos gatvių kategoriją ir reikšmę, nes tai yra kartu ir pagrindinė Telšių senamiesčio urbanistinė ašis, tačiau tikėtis tai padaryti iki 2015 metų yra nerealu. Tam būtina nutiesti dubliuojančias ir pakankamai patrauklias trasas–aplinkkelius į kurias būtų galima perkelti didžiausius transporto srautus sutraukiančius objektus: prekybos centrus, turgavietes, kurios reikalauja ir didelio skaičiaus automobilių stovėjimo vietų. Įvertinant tai, kad tolimesnėje perspektyvoje šių gatvių kategorijos bus mažesnės, nesiūloma keisti centre esamų gatvių važiuojamosios dalies pločių.

Nutiesus Telšiuose rekomenduojamą gatvių tinklą, esminiai teigiami transporto srautų pasikeitimai yra labiausiai tikėtini šiose vietose:

SPRENDINIAI

- nutiesus pietinę ir rytinę miesto B2 kategorijos gatvę ir suformavus Ryškėnų gyvenvietės ir jai artimos teritorijos gatvių tinklą, transporto priemonėms iš Žarėnų į pagrindinius miesto rajonus važiuoti bus arčiau;
- nutiesus pietinę C2 kategorijos gatvę atsiras galimybės iš Varnių ir Žarėnų krypties užmiesčio kelių išvažiuoti aplinkkeliais aplenkiant miesto centrinę dalį.

Didinant Telšiuose eismo saugumą ir gatvių tinklo laidumą, vienas svarbiausių uždavinių yra antraeilių sankryžų skaičiaus mažinimas svarbiausiose miesto gatvėse, esant galimybei objektus aptarnauti iš kitų gatvių.

Perspektyviniai valandiniai transporto srautai svarbiausiose miesto gatvėse, į kurias patenka B ir C kategorijos gatvės, 2015 metams paskaičiuoti su vidutiniu metiniu 4-5 procentų augimu. Vidutiniškai transporto srautai gatvėse išaugs apie 1,5 karto priklausomai nuo jų svarbos ir galimų transportinių ryšių realizavimo važiuojant į darbą ir mokymosi įstaigas.

Valandiniai transporto srautai pateikti sudarytoje perspektyvinėje eismo intensyvumo lentelėje. Mažiausiai srautai auga Karaliaus Mindaugo ir Sedos gatvėse, tačiau jie išlieka pakankamai dideli, lyginant su kitų miesto gatvių apkrovimu. Artimiausiu metu nutiesus reikiamų jungčių, eismo intensyvumas šiose gatvėse išaugs dar iki 20-25 procentų.

Prognozuojami maksimalūs transporto srautai Luokės, Muziejaus, S.Dariaus ir S.Girėno, Turgaus, Sedos, Respublikos gatvėse siektų iki 1600-1400 automobilių per valandą abiem kryptimis.

5.5. Miesto viešasis transportas

Perspektyvoje Telšių miesto gyventojai viešuoju transportu turėtų atlikti nemažą dalį kelionių. Dabartiniu metu veikiantys 6 autobusų maršrutai ir ateityje pakankamai gerai aptarnautų miesto gyventojus. Esamų maršrutų trasos visiškai dengia urbanizuotą miesto teritoriją su 500 metrų priėjimo iki stotelių atstumu. Įvertinant atskirų objektų svarbą galimi ir kitokie maršrutų variantai tose vietose, kur persidengia keli maršrutai. Telšių miestą aptarnaujantys autobusų maršrutai galėtų likti ir ateityje:

Nr.1 Masčio mikrorajonas – Naujosios kapinės,

Nr.2 Miškų ūkis – Geležinkelio stotis,

Nr.3 Ryškėnai – Geležinkelio stotis,

Nr.4 Rainiai – Ligoninė,

Nr.6 Masčio mikrorajonas – Ligoninė,

Nr.1A Masčio mikrorajonas – sodai „Klevas“.

SPRENDINIAI

Vykstant Telšių miesto plėtrai neišvengiamai atsiras ir nauji autobusų maršrutai. Šiuo metu sunku prognozuoti, kokios talpos turi būti autobusai, tačiau rekomenduojama taikyti vidutinės, o gal net mažos talpos autobusus (12-24 vietų), kad sumažinti eismo intervalus ir padidinti salono užpildymą. Optimalus autobusų skaičius maršrute yra 2, nes didesnis skaičius būtų nuostolingas. Kai kuriose miesto teritorijos vietose keleivių vežimus galėtų atlikti ir priemiestiniai maršrutai.

Miesto maršrutai privalo turėti tarpusavyje suderintus eismo tvarkaraščius, kad susiliejiimo vietose, būtų galima patogiai persėsti. Labai svarbu tiksliai nustatyti pagrindines autobusų stotelių vietas, kurios būtų patogios gyventojams ir turistams. Stotelės, kaip taisyklė, įrengiamos tuoj už sankryžos pagal eismo kryptį.

Reguliarūs viešojo transporto autobusų maršrutai suformuotų gyventojų kelionės būdą, sumažintų lengvųjų automobilių naudojimą kasdieniniams poreikiams.

Esama miesto autobusų stoties vieta Telšiuose yra visiškai priimtina gyventojams ir svečiams. Visi vietiniai autobusų maršrutai planuojami sustojant šioje stotyje. Šioje stotyje būtų organizuojami persėdimai į tarpmiestinius autobusų maršrutus, kurie kerta rajono savivaldybės teritoriją. Perspektyvoje būtinas autobusų stoties infrastruktūros modernizavimas ir geresnis keleivių aptarnavimas atnaujinant transporto priemones, optimizuojant viešojo transporto maršrutinį tinklą, mažinant eismo intervalus ir didinant reisų skaičių. Būtina atlikti Telšių miesto keleivių srautų analizę ir pateikti pasiūlymus dėl racionalios naudojamų transporto priemonių talpos.

Didelis dėmesys autobusų eismo organizavime turėtų būti teikiamas vietiniam autobusų maršrutiniam tinklui, kuris turėtų patogiai jungti pagrindinius rajono miestelius, seniūnijas su Telšių miestu.

Vietiniai ir tarpmiestiniai maršrutai turėtų būti peržiūrėti atsižvelgiant į Telšių miesto gyventojų kasdienes ir savaitgalinius ryšius. Gyventojų intensyviausi savaitgaliniai ryšiai yra su Šiauliais, Klaipėda, Plunge ir Mažeikiais.

Viešasis transportas turi būti priderintas prie Telšių miesto esamų darbo ryšių, kurių pagrindu ir turėtų būti peržiūrėti esami autobusų maršrutai ir eismo tvarkaraščiai. Nemažai rajono gyventojų dirba Telšių mieste, todėl rajono gyvenviečių vietinių maršrutų ryšiai su rajono centru turi būti organizuoti ypatingai gerai.

Perspektyvinis pervežtų keleivių skaičius, įvertinant iš dalies esamas tendencijas, 2015 metais turėtų išaugti apie 1,5 karto esant nežymiam keleivių apyvartos didėjimui (5.5 lent., 5.3 pav.). Tai tiesiogiai susiję su moksleivių pervežimais, kurių kelionės ilgis nėra didelis. Pagerėjęs vietinių autobusų maršrutų darbas, turėtų sudaryti geresnes susisiekimo sąlygas moksleiviams.

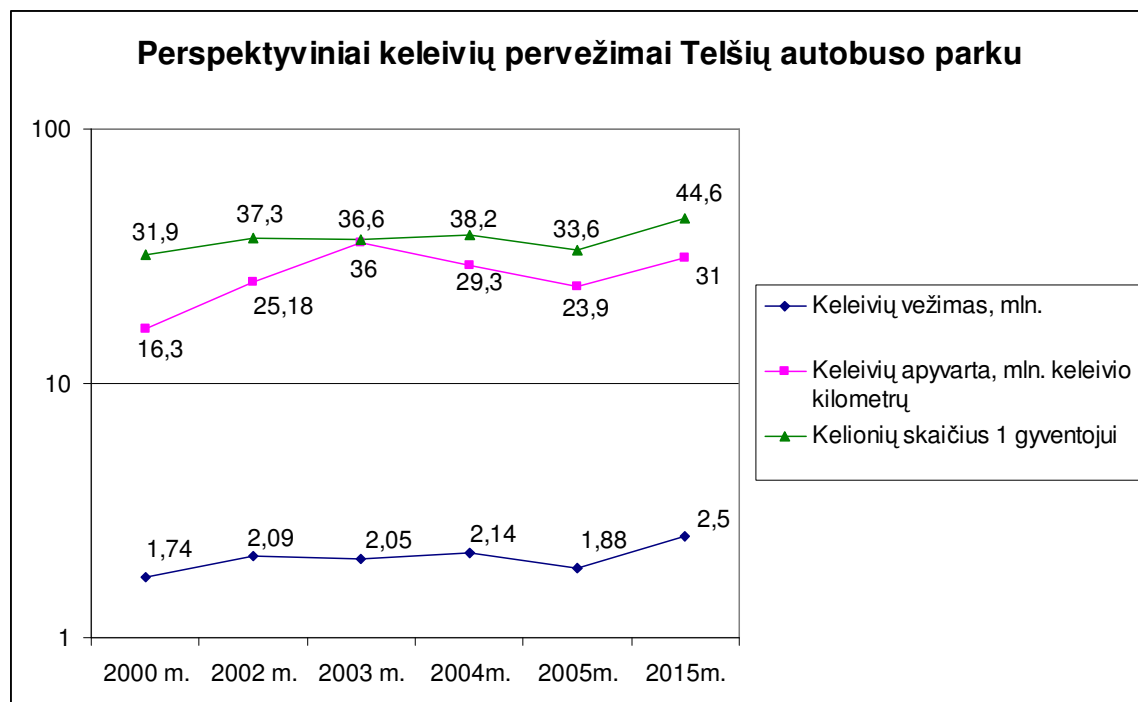
SPRENDINIAI

5.5 lentelė. UAB „Telšių autobusų parkas“ autobusais pervežamų keleivių skaičius

Rodikliai	2000 m.	2002 m.	2003 m.	2004	2005	2015
Keleivių vežimas, mln.	1,74	2,09	2,05	2,14	1,88	2,50
Keleivių apyvarta, mln. keleivio kilometrų	16,3	25,18	36,00	29,30	23,90	31,00
Kelionių skaičius 1 gyventojui	31,9	37,3	36,6	38,2	33,6	44,6

Vasaros sezono metu gerinant turistų ir poilsiautojų aptarnavimą, tikslinga įvesti atskirus sezoninius viešojo transporto maršrutus, kurie siektų pagrindines Telšių rajono ir pajūrio poilsio bei pažintinio turizmo vietas.

Sudarant palankias sąlygas viešojo transporto eismui ir vykdant Telšių miesto gatvių tinklo rekonstrukciją, prioritetas, be jau fiksuoto bendro transporto eismo intensyvumo reguliavimo, turėtų būti teikiamas gatvėms ar jų atkarpoms, kuriose vyksta arba numatomas viešojo transporto – autobusų eismas. Ypatingas dėmesys turi būti teikiamas autobusų stotelių įrengimui, jų apšvietimui, pėsčiųjų perėjų įrengimui, nes tai yra padidintos eismo rizikos zonos.

5.3 pav. Perspektyviniai keleivių vežimo rodikliai Telšių rajone

5.6. Dviračių–pėsčiųjų takų tinklo plėtra

Atliekant keliones Telšių miesto teritorijoje nedideliais atstumais (2-4 km), ateityje dėmesys turi būti skirtas žaliųjų takų tinklo plėtrai, kuriais galėtų naudotis ne tik dviratininkai, bet ir pėstieji. Esamas tinklas dabartiniu metu nėra pakankamai patogus ir rišlus. Taigi, vieningos Telšių miesto dviračių trasų sistemos suformavimas būtų didelis pasiekimas vykdant saugaus eismo programos uždavinius.

Nežiūrint visų siekiamų tikslų, pirmasis ir strateginis tikslas yra įrengti šalia esančių miesto gatvių, kurios neturi šaligatvių, juos įrengti. Urbanizuotoje teritorijoje gatvės privalo turėti šaligatvį nors vienoje pusėje, kadangi tai turi įtakos eismo saugumui.

Telšių mieste trasų formavimas gali būtų orientuotas tiek į visiškai lokalių atkarpu, skirtų dviratininkų-pėsčiųjų eismui, tiek derinamas kartu su nedideliu automobilių eismu, formuojant gatvėse atskiras juostas, įvedant eismo greičio apribojimus (gyvenamosios zonos statusas), nužymint dviračių eismo juostas šaligatviuose. Pirmiausia būtų tikslinga sujungti gyvenamąsias vietas su mokyklomis, su centro pagrindinėmis aptarnavimo įstaigomis.

Telšių miesto Bendrajame plane siūlomi aukštesnės kategorijos ar nauji keliai, kol nėra pavirtinti ir fiksuoti Kelių direkcijoje ir yra tik rekomendacinio pobūdžio. Nutiesus Telšių miesto aplinkkelius senosios kelių trasos per miestą tampa miesto gatvėmis.

5.7. Geležinkelių infrastruktūra

Per Telšių miestą eina IX geležinkelių koridoriaus atšaka IX B - ruožas nuo Šumsko per Vilnių, Kaišiadoris, Šiaulius, Plungę į Klaipėdą, kurio bendras ilgis 412,4 km. Kadangi šiuo ruožu pervežama daugiausia krovinių, todėl yra būtina didinti traukinių eismo laidumą, saugumą, mažinti eismo valdymo išlaidas. Pagal Europos Sąjungos reikalavimus pro Telšių miestą turi būti nutiestas antrasis bėgių kelias Radviliškio – Klaipėdos linijoje. Ateityje Telšių geležinkelio stotyje krovinių turi daugėti, o taip pat bus plečiamas keleivinių traukinių eismas.

1. Lietuvos transporto sistemos ilgalaikėje iki 2025 metų plėtros strategijoje yra numatomas geležinkelių transporto koridorių bei su jais susijusių geležinkelių stočių, tame tarpe ir Telšių, modernizavimas bei rekonstravimas.

5.8. Oro transportas

Telšių mieste esantis aerodromas priklauso mažajai aviacijai dabar ir ateityje bus naudojamas sportiniais bei aviacinio turizmo tikslais. Dabartiniu metu aerodromas priklauso

SPRENDINIAI

visuomeniniai organizacijai „Telšių aeroklubas“. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano transporto ir ryšių infrastruktūros sprendiniuose yra numatoma plėtoti 16 mažesnių civilinių ir sportinių aerodromų šalyje. Tarp jų yra ir Telšių aerodromas, kurį rajono bendrajame plane numatyta išlaikyti ir vystyti. Tam tikslui turi būti išsaugoti kilimo ir tupimo takai, išlaikytas ribotas statinių aukštingumas. Be to, reikalinga modernizuoti skrydžių kontrolės įrangą, kad būtų užtikrinta orlaivių skrydžių saugumą.

6. TELŠIŲ MIESTO INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA

6.1. Vandentieka ir vandenvala

Telšių miesto sprendiniai numatomi dešimčiai metų. Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros sprendiniai sudaromi remiantis patvirtintos darnios įvairiapusiškos plėtros koncepcijos principais.

Pagal lokalius centrus numatoma vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra:

1. Didžiausias dėmesys ir pirmenybė yra skiriama lokaliems rajonams Nr. 3 ir Nr.4 – jie patenka į vandenvietės sanitarinės apsaugos zoną, bei šiose teritorijose yra numatoma intensyvi urbanistinė plėtra.
2. Lokaliame centre Nr. 7 numatoma nuotekų tvarkymo infrastruktūra, vandens tiekimo infrastruktūrą šioje teritorijoje reikia renovuoti ir esant ekonominiam pagrįstumui ir poreikiui prijungti prie bendros miesto inžinerinės infrastruktūros.
3. Lokaliame centre Nr. 1 ir Nr. 2 numatoma esamos inžinerinės įrangos rekonstrukcija bei nedidelė plėtra – tankinimas.
4. Lokaliame centre Nr. 5 ir Nr. 8, kuriame jau yra vandens tiekimo infrastruktūra, yra numatoma vandens tiekimo inžinerinės įrangos renovacija ir plėtra bei intensyvus centralizuotos nuotekų tvarkymo sistemos įrengimas.
5. Lokaliame centre Nr. 6 ir Nr. 9 yra numatomos potencialios gyvenamosios plėtros teritorijos. Šiuose centruose yra numatomi inžineriniai komunikaciniai koridoriai skirti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrai įrengti.

Numatoma toliau vystyti Ventos-Lielupės upių baseinų investicinį projektą. Pagal šį projektą yra numatoma rekonstruoti vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo tinklus, sukurti Telšių-Ryškėnų-Degaičių-Rainių aglomeracijos vieningą infrastruktūrą, įrengti keturias naujas nuotekų siurbines ir rekonstruoti esamus nuotekų valymo įrenginius.

Rengiant Telšių rajono vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros specialųjį planą Telšių miestas turi būti analizuojamas atskirai.

Telšių mieste gaisrinis vandentiekis yra patenkinamos būklės. Atliekant vandentiekio tinklų rekonstrukcijos ir plėtros darbus turi būti laikomasi ir gaisrinio vandentiekio įrengimui keliamų reikalavimų. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas naujai prijungiamoms teritorijoms – Ryškėnams, Rainiams, Degaičiams (lokaliniai centrai Nr. 4, Nr. 5, Nr. 8) bei sodų bendrijoms (lokaliniams centrams Nr. 9 ir Nr. 6).

SPRENDINIAI

Telšių mieste esantys lietaus nuotekų surinkimo ir valymo įranga daugiausia yra susidėvėjusi ir apleista, tik labai menka dalis tinklų yra atnaujinta kelių/gatvių rekonstrukcijos darbų metu. Visi 6 Telšių mieste esantys lietaus nuotekų išleistuvai turi turėti lietaus nuotekų valymo įrenginius – smėliagaudes, naftos produktų gaudykles. Prioritetas teikiamas tiems išleistuvams, kurie nuotekas išleidžia į Masčio ežerą.

Visi minėti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektai pažymėti Telšių miesto inžinerinės infrastruktūros sprendinių brėžinyje.

6.2. Elektros energijos tiekimas

Dėl besiplečiančios pramonės mieste, Telšių miesto sprendiniuose numatoma didinti Tausalo TP galią, įrengiant 110/35/10 kV įtampų transformatorius, kurių galia turėtų būti ne mažesnė kaip 40 MVA. Numatoma rekonstruoti esamą 10 kV įtampos skirstyklą įrengiant automatinius reguliavimo įrenginius ir kitas priemones, kurios leis užtikrinti patikimą ir nenutrūkstamą elektros energijos tiekimą miesto vartotojams. Jeigu elektros apkrovimai dar daugiau padidėtų, svarstytinas variantas šalia sugrupuotų stambių vartotojų įrengti visiškai naują 110/10 kV transformatorių pastotę, tačiau jos įrengimas turi būti ekonomiškai ir techniškai pagrįstas. Konkreti naujos transformatorių pastotės vieta nustatoma atliekant žemesnio lygio planavimo dokumentus.

Urbanizuojamų teritorijų aprūpinimui elektros energija reikia racionaliai plėsti miesto 10 ir 0,4 kV įtampų tinklus bei įrengti naujus 10 kV skirstomuosius punktus, o kartu ir 10/0,4 kV įtampų transformatorines. Elektros tinklų plėtrai numatyti įrengti požemines kabelines elektros tiekimo linijas, o transformatorių įrengimui numatyti apsaugos zonas, kurios apribotos erdve į visas puses po 10 metrų. Skirstomųjų punktų ir transformatorių kiekis, galia ir vieta turi būti parinkta atliekant žemesnio lygio planavimo dokumentus.

Rekonstruojant miesto gatves, iškelti orinius 0,4 ir/ar 10 kV įtampų elektros skirstymo tinklus, įrengiant požeminius kabelinius tinklus, o taip pat numatyti atskirti miesto gatvių apšvietimo 0,4 kV įtampos elektros tinklą, nuo akcinės bendrovės "VST" miesto 0,4 kV įtampos elektros tinklo, įrengiant skirtingas elektros tiekimo linijas.

Kuriant darnią gyvenamąją aplinką numatoma modernizuoti gatvių apšvietimo tinklą, įrengiant elektros energijos efektyvumą didinančias priemones (maitinimo įtampos diferencijavimas pagal poreikį, kelių grupių įrengimas su galimybe nustatyti norimą veikti šviestuvų skaičių, efektyvesnių šviestuvų įrengimas ar kitos). Įrengti miesto gatvių apšvietimo tinklo dispečerinę, kurioje būtų įdiegtos pažangios priemonės, kurios leistų dispečeriui kontroliuoti visą miesto gatvių apšvietimo tinklą ir atlikti stebėjimą (nustatyti kurios gatvės apšviestos, kiek apšviestos ar kita). Numatyti taikyti ilgalaikes (ne trumpesnes kaip 10 metų)

SPRENDINIAI

sutartis, pagal kurias būtų eksploatuojami miesto apšvietimo tinklai. Miesto gatvių apšvietimo tinklo plėtra pirmiausiai turi būti nukreipta į naujai urbanizuojamas teritorijas bei į masines žmonių susirinkimo vietas.

Telšių miesto rajoninėje katilinėje, atlikus galimybių studiją ir esant teigiamam atsakymui, numatyti įrengti bendrą šilumos ir elektros energijos generavimo įrenginį, kurio veikimas sumažintų miesto 10 kV įtampos elektros tinklo nuostolius, užtikrintų patikimą elektros energijos tiekimą miesto pietinei daliai.

6.3. Atliekų tvarkymas

Atliekų tvarkymas mieste vykdomas remiantis Telšių rajono komunalinių atliekų tvarkymo taisyklėmis (Telšių rajono savivaldybės tarybos 2007 09 20 sprendimas Nr.T1-293).

Remiantis Valstybiniu strateginiu atliekų tvarkymo planu, Telšių mieste daugiabučių namų teritorijose turėtų būti įrengta ne mažiau kaip viena antrinių žaliavų konteinerių aikštelė, sodų ir garažų bendrijose turi būti bent viena tokia aikštelė.

Šiuo metu esamais duomenimis Telšių mieste dar trūksta 33 antrinių žaliavų surinkimo aikštelių. Jas numatoma įrengti dviem etapais: iki 2009 m. pradžios numatoma įrengti 20 aikštelių, likusios reikalingos aikštelės bus įrengtos iki 2010 m. pradžios. Didžioji dalis – 25 aikštelės bus įrengtos individualių namų kvartaluose, 15 aikštelių juose bus įrengta iki 2009 m. pradžios.

Visa atliekų tvarkymui skirta įranga – biodegraduojančių atliekų kompostavimo aikštelė, atliekų perkrovimo stotis yra/bus įrengtos Gaudikaičių gyvenvietėje šalia Telšių miesto. Šioje teritorijoje arba jos kryptimi nėra planuojama jokia gyvenamųjų teritorijų plėtra. Tačiau ši teritorija yra arti miesto, todėl ja yra patogiau naudotis didžiąjai daliai miesto gyventojų.

Iki 2011 m. numatoma rekultivuoti šalia miesto esantį sąvartyną, esant galimybėms patartina šį sąvartyną uždaryti ir rekultivuoti iškart pradėjus veikti regioniniam buitinių atliekų sąvartynui Jėrubaičių kaime, Plungės rajone.

Nuotekų dumblą šalinti Gaudikaičių kaime esančiuose nuotekų dumblo kaupimo aikštelėse. Telšių rajone rekultivuojant valstybinius miškus būtina išanalizuoti galimybes panaudoti sukauptą nuotekų dumblą, taip pat išnagrinėti galimybes nuotekų dumblo panaudojimą sąvartynų, karjerų ir kitų pažeistų plotų rekultivavimui bei kelių tiesimui.

Organizuoti pavojingų, didžiagabaričių, elektros ir elektroninės įrangos atliekų surinkimą apvažiavimo būdu, rengti įvairias informacines akcijas apie atliekų prevenciją ir saugų jų perdirbimą, panaudojimą ir šalinimą.

6.4. Šilumos ūkis

Šilumos ūkio vystymo sprendiniuose, laikantis darnios įvairiapusiškos plėtros koncepcijos principų ir siekiant, kad šilumos vartotojai Telšių mieste būtų aprūpinami šiluma mažiausiomis sąnaudomis ir neviršijant didžiausio leidžiamo poveikio aplinkai, ir toliau laikytis Specialiojo Telšių miesto šilumos tiekimo plano (patvirtintas 2004 m. liepos 9 d. Telšių rajono savivaldybės sprendimu Nr. 241) nuostatų. Ateityje planas turi būti atnaujintas, parengiant apsirūpinimo šiluma reglamentą numatomiems lokaliniams plėtros centrams Nr. 6 ir Nr. 9.

Numatoma ir toliau išlaikyti esamą centralizuoto šilumos tiekimo sistemą pagal poreikį atnaujinant centralizuoto šilumos tiekimo tinklus ir šilumos generavimo įrenginius.

Didinant šilumos tiekimo patikimumą ir mažinant šilumos nuostolius trasose, pagal poreikį, renovuoti trasas, pirmumą teikti seniausioms ir/ar labiausiai susidėvėjusioms trasoms.

Modernizuojant šilumos generavimo įrenginius numatoma įvertinti galimybę įrengti bendro elektros ir šilumos gamybos ciklo įrenginius Telšių miesto rajoninėje katilinėje bei Dariaus ir Girėno katilinėje. Siekiant mažinti šilumos gamybos priklausomybę nuo importuojamo kuro šilumos gamybai naudoti įvairių rūšių kurą. Esant ekonominiam pagrįstumui ir technologinėms galimybėms, kartu su naudojamomis gamtinėmis dujomis ir biokuru šilumos gamybai naudoti kitus vietinius ir atsinaujinančius išteklius, degias atliekas, atliekinę šilumą.

Siekiant taupyti energijos išteklius, pakelti komforto ir gyvenimo lygį, būtina didinti energijos vartojimo efektyvumą pastatuose. Šiam tikslui pasiekti numatoma atlikti iki 1990 metų statytų ir nerenovotų biudžetinių įstaigų pastatų auditus ir pagal auditų rekomendacijas renovuoti pastatus, kiek įmanoma, pasinaudojant finansine parama. Informacinių kampanijų būdu vartotojai turi būti informuojami apie taupymo priemonių galimybes ir taupaus energijos išteklių naudojimo naudą. Turi būti skatinamas daugiabučių namų bendrijų kūrimas.

Išlaikyti esamų ir planuojamų šilumos tiekimo tinklų apsaugos zonas. Šalia kelių/gatvių rezervuoti teritorijas naujiems komunikaciniams koridoriams ir jų apsaugos zonoms, jei būtų tankinami ar plečiami šilumos tiekimo tinklai. Planuojant naujas tankiai užstatytas vietas, jose turi būti rezervuojamos komunikaciniams koridoriams skirtos teritorijos, atsižvelgiant į galimybę šiose vietovėse plėtoti centralizuota šilumos tiekimo sistemą. Skatinti šių sistemų įrengimą ar plėtrą teritorijose, kuriose tiekti šilumą centralizuotai naudinga ekonominiu ir ekologiniu požiūriu.

Esamos centralizuotos šilumos tiekimo sistemos pažymėtos Telšių miesto Bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros brėžinyje.

6.5. Dujų tiekimas

Telšių miesto gamtinių dujų sistema yra išvystyta ir tenkina daugumos miesto vartotojų poreikius, todėl esamą dujų tiekimo sistemą tikslinga išlaikyti. Prioritetinės pramonės zonos šiaurinėje miesto dalyje yra dujofikuotos ir vykdant tolesnę urbanizacijos plėtrą juose, esant ekonominiam pagrįstumui, įvertinus potencialų vartotojų skaičių, ekonominius ir finansinius rodiklius, galima toliau plėsti gamtinių dujų tinklus. Vykdamas pramonės plėtrą teritorijoje tarp rytinio apvažiavimo kelio, geležinkelio ir Rainių gyvenvietės, lokaliuose plėtos centruose Nr. 6 ir Nr. 9 bei planuojant naujas užstatytas vietas, jose turi būti rezervuojamos komunikaciniams koridoriams skirtos teritorijos, atsižvelgiant į galimybę šiose vietovėse plėtoti dujų tiekimo sistemą.

Magistralinius ir skirstomuosius dujotiekio tinklus Telšių rajone eksploatuojančiai AB „Lietuvos dujos“ planuojant magistralinio dujotiekio tiesimą nuo Telšių DSS į AB "Mažeikių nafta", sprendinių brėžinyje pažymėta preliminari planuojamo dujotiekio schema, kuri bus tikslinama atliekant žemesnio lygmens planavimo darbus bei atliekant poveikio aplinkai vertinimo procedūras. Planuojamas dujotiekis bus projektuojamas su apsaugos juosta po 3 metrus į abi puses nuo magistralinio dujotiekio vamzdžio ašies ir apsaugos zona po 25 metrus į abi puses nuo magistralinio dujotiekio vamzdžio ašies. Dujotiekis bus projektuojamas ir pastatytas pagal trečios vietovės klasės reikalavimus, pagal kuriuos bus ribojamas užstatymo intensyvumas po 200 m atstumu nuo dujotiekio vamzdžio ašies. Šioje vietovės klasėje 1600 m išilgai vamzdžio ašies galės būti 46 arba daugiau pastatų, skirtų žmonėms būti bei dujotiekio vamzdynas galės būti nutiestas 90 metrų arba mažesniu atstumu nuo pastato arba kito statinio, kuriame būna 50 ir daugiau žmonių (žaidimų aikštelės, pramogų zona, lauko teatras, pobūvių ir prekybos salės ar kitos vietos, skirtos viešam žmonių susibūrimui).

Saugiam gamtinių dujų tinklų ir įrenginių eksploatavimui bei dujų tiekimo patikimumo užtikrinimui nustatoma 500 m sanitarinė apsaugos zona Telšių dujų skirstymo stočiai pagal LR sveikatos apsaugos ministro 2004 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. V-586 patvirtintas „Sanitarinių apsaugos zonų ribų nustatymo ir režimo taisyklės“. Sanitarinės zonos dydis gali būti tikslinamas (mažinamas arba didinamas) atliekant poveikio visuomenės sveikatai ir aplinkai vertinimą. Telšių rajono savivaldybės administracija ir Telšių visuomenės sveikatos centras vykdo šios sanitarinės apsaugos zonos įgyvendinimo kontrolę vykdant perspektyvinių gyvenviečių teritorijų planavimą šalia normatyvinės Telšių DSS SAZ ribų teritorijos ir magistralinio dujotiekio į Telšių DSS apsaugos zonos bei vietovės klasės vieneto. Vietovėse prie magistralinių dujotiekų turi būti ribojamas užstatymo intensyvumas atstumu po 200 m į abi puses nuo esamų magistralinių dujotiekų ašies. Telšių rajono savivaldybės teritorijoje magistraliniai dujotiekiai suprojektuoti ir

SPRENDINIAI

pastatyti pagal pirmos vietovės klasės reikalavimus. Šioje vietovės klasėje galimas pastatų, skirtų žmonėms būti, skaičius neturi viršyti 10 pastatų 1600 m išilgai vamzdyno ašies.

6.6. Telekomunikacijos ir ryšiai

Numatyti plėsti miesto viešųjų erdvių stebėjimo sistemą, kurios išplėtimas turėtų padidinti piliečių saugumą, lengviau padėtų išaiškinti nusikaltimus, eismo įvykius ar kita. Papildomos viešųjų erdvių stebėjimo sistemos įrengimo vietos turi būti suderintos su Telšių rajono policijos komisariatu.

Šalia naujai įrengiamų ar rekonstruojamų gatvių, numatyti įrengti inžinerinius komunikacinius koridorius kaip tai nurodoma 2005 birželio 10 d. Lietuvos Respublikos Ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus įsakyme Nr. 1V-562 „Dėl Elektroninių ryšių infrastruktūros įrengimo ir naudojimo taisyklių patvirtinimo“. Įrengti inžineriniai komunikaciniai koridoriai leis ateityje racionaliai plėsti miesto telekomunikacijų tinklą.

Rengiant žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus, skirtus naujai užstatomų teritorijų inžineriniam paruošimui, reikia numatyti žemės sklypą planuojamos teritorijos centrinėje dalyje, skirtą telekomunikacinių įrenginių pastatymui: 20 m², jei planuojamas potencialių vartotojų skaičius yra iki 1000 ir 70 m², jeigu planuojamas potencialių vartotojų skaičius yra virš 1000.